



# MONITORUL OFICIAL

## AL

# ROMÂNIEI

Anul 178 (XXII) — Nr. 433

PARTEA I  
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Luni, 28 iunie 2010

### SUMAR

	<u>Pagina</u>
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE	
Decizia nr. 871 din 25 iunie 2010 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor .....	2–7
★	
Opinie separată .....	7–8
Decizia nr. 872 din 25 iunie 2010 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar .....	8–15
★	
Opinie separată .....	15
Decizia nr. 873 din 25 iunie 2010 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor .....	16–24
★	
Opinie separată .....	24
Decizia nr. 874 din 25 iunie 2010 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar .....	24–32

# DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

## CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

### DECIZIA Nr. 871

din 25 iunie 2010

#### referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor

În temeiul prevederilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, la data de 14 iunie 2010, un grup de 37 de senatori a solicitat Curții Constituționale să se pronunțe asupra constituționalității dispozițiilor art. 1—5 și art. 12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, precum și asupra legii în ansamblul său.

Sesizarea de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 7.779 din 15 iunie 2010 și constituie obiectul Dosarului nr. 1.522A/2010.

La sesizare a fost anexată lista cuprinzând semnăturile celor 37 de senatori, și anume: Șerban Constantin Valeca, Lazăr Sorin Constantin, Florin Constantinescu, Gheorghe Marcu, Gavril Mîrza, Avram Crăciun, Petre Daea, Trifon Belacurencu, Radu-Cătălin Mardare, Ioan Mang, Laurențiu-Florian Coca, Titus Corlățean, Ecaterina Andronescu, Sergiu-Florin Nicolaescu, Elena Mitrea, Viorel Arcaș, Toni Greblă, Ion Rotaru, Nicolae-Dănuț Prunea, Iulian Bădescu, Daniel Savu, Valer Marian, Mihăiță Găină, Vasile-Cosmin Nicula, Ion Toma, Alexandru Cordoș, Marius-Sorin-Ovidiu Bota, Dan-Coman Șova, Lia Olguța Vasilescu, Doina Silistru, Gheorghe Pop, Ioan Chelaru, Gheorghe-Pavel Bălan, Ilie Sârbu, Nicolae Moga, Miron-Tudor Mitrea și Mircea-Dan Geoană.

Criticile de neconstituționalitate privesc, pe de o parte, dispozițiile art. 1—5 și art. 12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor în raport cu prevederile art. 15 alin. (2), art. 44, art. 47 alin. (1), art. 135 alin. (2) lit. f) și art. 53 din Constituție, precum și în raport cu dispozițiile art. 1 din primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, iar pe de altă parte, legea amintită în ansamblul său, în raport cu prevederile art. 1 alin. (5), art. 47 alin. (2) teza întâi, art. 16 alin. (1) și art. 20 din Constituție, precum și cu dispozițiile art. 17, art. 23 pct. 3 și art. 25 pct. 1 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și ale art. 1, art. 17 alin. (1), art. 25, art. 34 alin. (1) și art. 52 alin. (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

I.1. În ceea ce privește critica dispozițiilor art. 1—5 și art. 12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor în raport cu dispozițiile art. 15 alin. (2) din Constituție, se susține că obligativitatea recalculării tuturor pensiilor speciale, acordate sub incidența dispozițiilor legale anterioare intrării în vigoare a legii supuse controlului de constituționalitate, încalcă principiul neretroactivității legii civile. Astfel, se arată că pensiile speciale deja aflate în plată sunt drepturi care s-au născut anterior Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, constituind drepturi câștigate, iar modificarea regimului juridic al acestora constituie o încălcare flagrantă a principiului consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție. În același sens, sunt invocate și cele reținute de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 375 din 6 iunie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 591 din 8 iulie 2005, prin Decizia nr. 57 din 26 ianuarie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 164 din 21 februarie 2006, și prin Decizia nr. 120 din 15 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 204 din 26 martie 2007. Se arată că, prin aceste decizii, Curtea a statuat că o nouă reglementare nu poate afecta cuantumul pensiilor stabilite anterior, care reprezintă un drept câștigat, ci doar pentru viitor, de la data intrării în vigoare. De asemenea, se susține că dispozițiile de lege criticate au semnificația nerecunoașterii de către stat a principiilor prevăzute de lege anterior, care au stat la baza calculării acestor pensii, ceea ce afectează stabilitatea circuitului civil.

I.2. În ceea ce privește critica dispozițiilor art. 1—5 și art. 12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor în raport cu dispozițiile art. 44 din Constituție și art. 1 din primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, se arată că, potrivit celor reținute de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza *Büchen contra Republicii Cehe — 2002*, noțiunea de „bun” înglobează orice interes al unei persoane de drept privat ce are o valoare economică, astfel că dreptul la pensie poate fi asimilat unui drept de proprietate, iar pensia unui bun proprietate privată.

Așa fiind, recalcularea pensiilor speciale, cu consecința reducerii acestora, echivalează practic cu o expropriere, a cărei utilitate publică nu este justificată de legiuitor. În sprijinul acestor argumente se invocă și cele reținute de Curtea Europeană a Drepturilor Omului cu privire la pensii prin cauzele *Gaygusuz contra Austriei — 1996*, *Stubbings ș.a. contra Marii Britanii — 1996*, *Andrejeva contra Letoniei — 2009* și *Müller contra Austriei — 1974*. Prin aceste hotărâri s-a statuat că pensia constituie un drept patrimonial în sensul art. 1 din Protocolul adițional la Convenție, iar recalcularea acesteia în minus constituie o încălcare a acestui drept câștigat. De asemenea, prin aceleași decizii, s-a arătat că „o reducere substanțială a nivelului pensiei ar putea fi considerată ca afectând substanța dreptului de proprietate și chiar însuși a dreptului de a rămâne beneficiar al sistemului de asigurări la bătrânețe”.

I.3. Cât privește critica dispozițiilor art. 1—5 și art. 12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor în raport cu dispozițiile art. 47 alin. (1) și art. 135 alin. (2) lit. f) din Constituție, se arată că statului îi revine obligația de a asigura cetățenilor săi condițiile necesare pentru un nivel de trai decent, pentru creșterea calității vieții, aspecte care se realizează prin implementarea unor măsuri de protecție socială și prin garantarea dreptului la pensie. Or, în contextul realităților economice și sociale actuale, recalcularea pensiilor speciale plasează persoanele care au calitatea de pensionari într-o situație defavorabilă. Astfel, alocarea unor fonduri insuficiente pentru plata pensiilor speciale și necorelarea acestora cu creșterea inflației nu sunt de natură să protejeze puterea de cumpărare a celor care trăiesc din pensii și să asigure veniturile pensionarilor, îmbunătățirea nivelului de trai al acestora, precum și reducerea marginalizării sociale a acestei categorii de populație. Mai mult, reducerea pensiilor speciale este de natură să aducă atingere principiului protecției așteptărilor legitime a cetățenilor cu privire la un anumit nivel al protecției și securității sociale. În baza acestui principiu — indisolubil legat de statul de drept — organelor statului le revine obligația de a acționa în

conformitate cu prevederile legale în vigoare, astfel încât cetățenii să aibă posibilitatea de a conta pe previzibilitatea normelor legale adoptate, fiind în măsură să-și planifice viitorul în contextul drepturilor conferite prin aceste dispoziții.

I.4. În sfârșit, cât privește critica dispozițiilor art. 1—5 și art. 12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor în raport cu dispozițiile art. 53 din Constituție, se arată că, în lipsa precizării cauzei care justifică restrângerea dreptului la pensie și a dreptului la un nivel de trai decent, nu rezultă nici că această restrângere „se impune” — cum prevede alin. (1) al art. 53 din Constituție — și nici faptul că aceasta ar fi proporțională cu situația care a determinat-o — cum prevede alin. (2) al aceluiași articol. Invocarea, în cuprinsul expunerii de motive a legii criticate, a emiterii actului normativ pe fondul extinderii crizei economice în cursul anului 2010, în vederea menținerii deficitului bugetar în limite sustenabile și a menținerii acordurilor cu organisme financiare internaționale, apare ca fiind superfluă și exprimată *pro causa*, aceste aspecte nefiind de natură să justifice în mod obiectiv afectarea drepturilor fundamentale la protecția socială și la un nivel de trai decent ale categoriilor sociale afectate. În acest sens, se arată că „deficitul bugetar” și „acordurile cu organisme financiare internaționale” nu se numără printre cauzele care, potrivit art. 53 din Constituție, ar putea justifica restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale. În plus, măsura restrângerii dreptului la pensie nu are un caracter temporar, caracter ce constituie o condiție de constituționalitate a restrângerii exercițiului unui drept sau a unei libertăți fundamentale. Aceste argumente sunt sprijinite și pe considerentele Deciziei nr. 1.414 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009. În sfârșit, se arată că nu este respectat nici caracterul proporțional al măsurii de restrângere cu situația care a determinat-o, întrucât atingerea adusă drepturilor fundamentale excedează considerabil beneficiului societății rezultat din aplicarea acesteia.

II.1. Privitor la criticile de neconstituționalitate a Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, în ansamblul său, în raport cu prevederile art. 1 alin. (5) și art. 47 alin. (2) teza întâi din Constituție, se arată că acest act normativ instituie o reglementare paralelă a calculului pensiilor speciale cu legile speciale deja existente, fapt ce contravine dispozițiilor Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, care, în art. 14 și art. 16, consacră principiile unicității reglementării în materie și evitării paralelismelor legislative. În același sens, arată că legea supusă controlului de constituționalitate nu abrogă actele normative prin care se acordă pensiile speciale. De asemenea, considerentele cuprinse în expunerea de motive a legii, referitoare la necesitatea asigurării unei egalități de tratament între toți participanții la sistemul public de pensii, contribuabili și beneficiari, nu sunt de natură să justifice adoptarea unui act normativ în această materie, întrucât există deja o reglementare care asigură o egalitate și echitate socială în materia pensiilor. Prin urmare, se încalcă principiul constituțional al supremației legii. În egală măsură, întrucât actul normativ criticat desființează un drept câștigat, respectiv dreptul la pensie, sunt încălcate și prevederile art. 47 alin. (2) teza întâi din Legea fundamentală.

II.2. În ceea ce privește critica de neconstituționalitate a Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor raportată la prevederile art. 16 alin. (1) din Constituție, se arată că acest act normativ omite să includă în categoria pensiilor speciale supuse recalculării potrivit dispozițiilor Legii nr. 19/2000 și pensiile membrilor Curții de Conturi, creându-se un tratament diferit preferențial pentru aceștia. În același timp, însă, arată că existența unor pensii speciale pentru militari și magistrați este

justificată, pentru considerentele reținute de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 20 din 2 februarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 18 februarie 2000.

II.3. În sfârșit, pentru motivele menționate mai sus, consideră că sunt încălcate și dispozițiile art. 20 din Constituție, raportate la prevederile art. 17, art. 23 pct. 3 și art. 25 pct. 1 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și ale art. 1, art. 17 alin. (1), art. 25, art. 34 alin. (1) și art. 52 alin. (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, sesizarea a fost transmisă președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și formula punctele de vedere asupra sesizării de neconstituționalitate.

**Președintele Senatului** a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. 8.223 din 22 iunie 2010, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate este întemeiată, reluându-se, în esență, motivele de neconstituționalitate dezvoltate în obiecția de neconstituționalitate.

**Guvernul** a transmis Curții Constituționale, prin Adresa înregistrată sub nr. 8.259 din 23 iunie 2010, punctul său de vedere cu privire la impactul bugetar al adoptării Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, așa cum a fost el stabilit de ministrul de resort. În tabelul anexat, se arată că economia totală pentru bugetul de stat rezultată din eliminarea pensiilor de serviciu ale personalului diplomatic și consular, personalului aeronautic civil navigant și nenavigant, funcționarilor publici parlamentari, senatorilor, deputaților, magistraților, a personalului auxiliar de specialitate din cadrul instanțelor judecătorești și a personalului Curții de Conturi este de 170.198.380 RON. Cu privire la eliminarea pensiilor speciale din sistemul de apărare și ordine publică, se arată că recalcularea va viza 155.842 de pensii și că prin operațiunea realizată se vor obține „economii rezultate din recalcularea pensiilor mari și foarte mari (cele care depășesc suma de 3.000 lei)”.

Cu Adresa nr. 5/4630, 4631/E.B. din 23 iunie 2010, înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 8.316 din 23 iunie 2010, Guvernul a transmis punctul său de vedere referitor la constituționalitatea dispozițiilor Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor. În ceea ce privește dispozițiile art. 15 alin. (2) din Constituție, apreciază că măsura recalculării pensiilor își produce efecte de la data intrării în vigoare a legii criticate, fără a afecta pensiile deja încasate, și, prin urmare, nu se încalcă principiul neretroactivității legii. Totodată, arată că doar dreptul la pensie este drept garantat de Constituție, iar nu cuantumul acesteia, și că legiuitorul este în drept să modifice, ori de câte ori apare această necesitate, condițiile și criteriile de acordare a pensiilor, modul de calcul și cuantumul acestora.

Referitor la critica de neconstituționalitate raportată la prevederile art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, arată că și aceasta este neîntemeiată, deoarece Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că legea nu garantează un anumit cuantum al dreptului patrimonial, ci doar plata acestuia, ca drept câștigat.

**Președintele Camerei Deputaților** nu a comunicat punctul său de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

#### CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Senatului și Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și

celor ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze sesizarea de neconstituționalitate.

Obiecția de neconstituționalitate se referă la dispozițiile art. 1—5 și art. 12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, precum și la legea menționată în ansamblul său.

Dispozițiile de lege criticate în mod individual au următoarea redactare:

— Art. 1: „Pe data intrării în vigoare a prezentei legi, următoarele categorii de pensii, stabilite pe baza legislației anterioare, devin pensii în înțelesul Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare:

a) pensiile militare de stat;

b) pensiile de stat ale polițiștilor și ale funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciarelor;

c) pensiile de serviciu ale judecătorilor, procurorilor și judecătorilor, respectiv magistraților asistenți ai Curții Constituționale;

d) pensiile de serviciu ale personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea;

e) pensiile de serviciu ale personalului diplomatic și consular;

f) pensiile de serviciu ale funcționarilor publici parlamentari;

g) pensiile de serviciu ale deputaților și senatorilor;

h) pensiile de serviciu ale personalului aeronautic civil navigant profesionist din aviația civilă;

i) pensiile de serviciu ale personalului Curții de Conturi.”;

— Art. 2: „(1) Pensiile de serviciu anticipate și anticipate parțiale dintre cele prevăzute la art. 1 devin pensii pentru limită de vârstă în înțelesul Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare.

(2) Pensiile anticipate de serviciu dintre cele prevăzute la art. 1 lit. c), d) și g) devin pensii pentru limită de vârstă în înțelesul Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare.

(3) Pensiile de invaliditate și pensiile de urmaș dintre cele prevăzute la art. 1 devin pensii de invaliditate, respectiv pensii de urmaș, în înțelesul Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare.

(4) Pensiile de serviciu, altele decât cele menționate la alin. (1)—(3), dintre cele prevăzute la art. 1, devin pensii pentru limită de vârstă în înțelesul Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare.”;

— Art. 3: „(1) Pensiile prevăzute la art. 1, stabilite potrivit prevederilor legilor cu caracter special, convenite sau aflate în plată, se recalculează prin determinarea punctajului mediu anual și a cuantumului fiecărei pensii, utilizând algoritmul de calcul prevăzut de Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare.

(2) În situația pensiilor dintre cele prevăzute la alin. (1), care au fost stabilite în baza legilor speciale, pensia din sistemul public se determină, considerându-se a fi îndeplinite condițiile de acordare prevăzute de Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare.

(3) În termen de 15 zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi, se elaborează metodologia de recalculare a pensiilor prevăzute la art. 1, care se aprobă prin hotărâre a Guvernului.”;

— Art. 4: „(1) Recalcularea pensiilor prevăzute la art. 1 se realizează de către instituțiile în evidența cărora se află persoanele beneficiare, după cum urmează:

a) într-o perioadă de 5 luni de la data intrării în vigoare a hotărârii Guvernului prevăzute la art. 3 alin. (3), pentru pensiile prevăzute la art. 1 lit. a) și b);

b) într-o perioadă de 30 de zile de la data intrării în vigoare a hotărârii Guvernului prevăzute la art. 3 alin. (3), pentru pensiile prevăzute la art. 1 lit. c)—i).

(2) Cuantumul pensiilor recalculat potrivit prevederilor alin. (1) se stabilește în baza punctajului mediu anual, determinat potrivit prevederilor Legii nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare, și se plătește de la data de întâi a lunii următoare expirării perioadei de recalculare prevăzute la lit. a) sau b), după caz.”;

— Art. 5: „(1) Prevederile art. 3 și 4 se aplică în mod corespunzător și pensiilor stabilite potrivit prevederilor Legii nr. 164/2001 privind pensiile militare de stat, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și ale Legii nr. 179/2004 privind pensiile de stat și alte drepturi de asigurări sociale ale polițiștilor, cu modificările și completările ulterioare.

(2) Pentru pensiile prevăzute la art. 1 lit. a) sau b), punctajul mediu anual realizat se determină prin împărțirea numărului de puncte rezultat din însumarea punctajelor anuale ale persoanelor la 20 de ani reprezentând stagiul de cotizare.

(3) La cuantumul pensiilor prevăzute la art. 1 lit. a) sau b), stabilite ca urmare a procesului de recalculare, se aplică prevederile art. 11 teza a III-a din Legea nr. 80/1995 privind statutul cadrelor militare, cu modificările și completările ulterioare.

(4) În cazul pensiilor prevăzute la alin. (1), pentru perioadele care constituie stagiul de cotizare și pentru care nu pot fi dovedite venituri de natură salarială, la determinarea punctajului mediu anual se utilizează salariul mediu brut pe economie din perioadele respective.”;

— Art. 12: „Persoanele ale căror drepturi la pensie sunt stabilite, în condițiile legii, ulterior datei intrării în vigoare a prezentei legi, vor fi supuse automat procesului de recalculare, astfel cum este reglementat de prezenta lege.”

Dispozițiile constituționale pretins încălcate sunt cele ale art. 1 alin. (5) referitor la respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor, art. 15 alin. (2) referitor la neretroactivitatea legii civile, art. 16 alin. (1) privind egalitatea în drepturi a cetățenilor, art. 44 privind dreptul de proprietate privată, art. 47 referitor la nivelul de trai și dreptul la pensie, art. 53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți și art. 135 alin. (2) lit. f) privind obligația statului de a asigura crearea condițiilor necesare pentru creșterea calității vieții. De asemenea, se consideră că sunt încălcate și prevederile art. 20 din Constituție prin raportare la următoarele acte internaționale:

— Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, și anume art. 1 referitor la proprietate;

— Declarația Universală a Drepturilor Omului, și anume art. 17 cu privire la dreptul de proprietate, art. 23 pct. 3 cu privire la dreptul la o retribuție echitabilă și la protecție socială și art. 25 pct. 1 privind dreptul la un nivel de trai decent;

— Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, și anume art. 1 privind demnitatea umană, art. 17 alin. (1) privind dreptul de proprietate, art. 25 privind drepturile persoanelor în vârstă, art. 34 alin. (1) privind securitatea socială și asistența socială și art. 52 alin. (1) privind întinderea și interpretarea drepturilor și principiilor.

Examinând obiecția de neconstituționalitate, Curtea constată că autorii acesteia formulează mai multe critici distincte cu privire la dispozițiile art. 1—5 și art. 12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, precum și alte două critici intrinseci cu privire la toate dispozițiile legii menționate. În consecință, analiza Curții va viza în mod distinct aspectele invocate de autorii obiecției de neconstituționalitate, cu privire la care reține următoarele:

I.1. Având în vedere că prima dintre criticile de neconstituționalitate a prevederilor art. 1—5 și art. 12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor se referă la încălcarea principiului neretroactivității legii civile, consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție, Curtea urmează să analizeze

dacă aceste prevederi de lege afectează, după cum susțin autorii sesizării, drepturi câștigate, stabilite potrivit legislației anterioare și asupra cărora legiuitorul nu poate interveni cu o nouă reglementare. Prin urmare, pentru acest demers, este necesar să se stabilească, deopotrivă, în ce măsură dreptul la pensie reprezintă un drept câștigat și în ce măsură legiuitorul poate afecta în prezent acest drept stabilit anterior.

Pentru a răspunde acestor întrebări, Curtea începe prin a constata că pensiile de serviciu se bucură de un regim juridic diferit în raport cu pensiile acordate în sistemul public de pensii. Astfel, spre deosebire de acestea din urmă, pensiile de serviciu sunt compuse din două elemente, indiferent de modul de calcul specific stabilit de prevederile legilor speciale, și anume: pensia contributivă și un supliment din partea statului care, prin adunarea cu pensia contributivă, să reflecte cuantumul pensiei de serviciu stabilit în legea specială. Partea contributivă a pensiei de serviciu se suportă din bugetul asigurărilor sociale de stat, pe când partea care depășește acest quantum se suportă din bugetul de stat [a se vedea, spre exemplu, art. 85 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 sau art. 180<sup>1</sup> din Legea nr. 19/2000]. Mai mult, în cazul pensiilor militare, întregul quantum al pensiei speciale se plătește de la bugetul de stat (a se vedea Legea nr. 164/2001). De altfel, Decizia Curții Constituționale nr. 20 din 2 februarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 18 februarie 2000, a statuat că pensia de serviciu constituie „o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutelor speciale”, ceea ce demonstrează, fără drept de tăgadă, că, de fapt, acel supliment de care am făcut vorbire mai sus se constituie în acea compensație parțială menționată de Curte, pentru că diferențierea existentă între o pensie specială și una strict contributivă, sub aspectul cuantumului, o face acel supliment.

Acordarea acestui supliment, așa cum se poate desprinde și din decizia mai sus amintită, a urmărit instituirea unei regim special, compensatoriu pentru anumite categorii socio-profesionale supuse unui statut special. Această compensație, neavând ca temei contribuția la sistemul de asigurări sociale, ține de politica statului în domeniul asigurărilor sociale și nu se subsumează dreptului constituțional la pensie, ca element constitutiv al acestuia.

În acest sens, trebuie observat că dispozițiile art. 47 alin. (2) din Constituție se referă distinct la dreptul la pensie față de cel la alte forme de asigurări sociale publice sau private, prevăzute de lege, dar pe care Legea fundamentală nu le nominalizează. Prin urmare, în ceea ce privește aceste din urmă drepturi de asigurări sociale, legiuitorul are dreptul exclusiv de a dispune, în funcție de politica socială și fondurile disponibile, asupra acordării lor, precum și asupra cuantumului și condițiilor de acordare. Se poate spune că, față de acestea, Constituția instituie mai degrabă o obligație de mijloace, iar nu de rezultat, spre deosebire de dreptul la pensie, care este consacrat în mod expres.

Ca atare, având în vedere condiționarea posibilității statului de a acorda pensiile speciale de elemente variabile, așa cum sunt resursele financiare de care dispune, faptul că acestor prestații ale statului nu li se opune contribuția asiguratului la fondul din care se acordă aceste drepturi, precum și caracterul succesiv al acestor prestații, dobândirea dreptului la pensie specială nu poate fi considerată ca instituirea unei obligații *ad aeternum* a statului de a acorda acest drept, singurul drept câștigat reprezentând doar prestațiile deja realizate până la intrarea în vigoare a noii reglementări și asupra cărora legiuitorul nu ar putea interveni decât prin încălcarea dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Constituție. Relevantă în acest sens este și Decizia nr. 458 din 2 decembrie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 24 din 13 ianuarie 2004, în care s-a statuat că „o lege nu este retroactivă atunci când modifică pentru

viitor o stare de drept născută anterior și nici atunci când suprimă producerea în viitor a efectelor unei situații juridice constituite sub imperiul legii vechi, pentru că în aceste cazuri legea nouă nu face altceva decât să refuze supraviețuirea legii vechi și să reglementeze modul de acțiune în timpul următor intrării ei în vigoare, adică în domeniul ei propriu de aplicare”.

Conformându-se dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Constituție, textele de lege criticate afectează pensiile speciale doar pe viitor, și numai în ceea ce privește cuantumul acestora. Celelalte condiții privind acordarea acestora, respectiv stagiul efectiv de activitate în acea profesie și vârsta eligibilă nu sunt afectate de noile reglementări. De asemenea, Legea privind instituirea unor măsuri în domeniul pensiilor nu se răsfrânge asupra prestațiilor deja obținute anterior intrării sale în vigoare, care constituie *facta praeterita*.

Oricum, având în vedere că pensiile speciale nu reprezintă un privilegiu, ci au o justificare obiectivă și rațională, Curtea consideră că acestea pot fi eliminate doar dacă există o rațiune, o cauză suficient de puternică spre a duce în final la diminuarea prestațiilor sociale ale statului sub forma pensiei. Or, în cazul Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, o atare cauză o reprezintă necesitatea reformării sistemului de pensii, reechilibrarea sa, eliminarea inechităților existente în sistem și, nu în ultimul rând, situația de criză economică și financiară cu care se confruntă statul, deci atât bugetul de stat, cât și cel al asigurărilor sociale de stat. Astfel, această măsură nu poate fi considerată ca fiind arbitrară; de asemenea, Curtea urmează a observa că măsura nu impune o sarcină excesivă asupra destinatarilor ei, ea aplicându-se tuturor pensiilor speciale, nu selectiv, nu prevede diferențieri procentuale pentru diversele categorii cărora i se adresează pentru a nu determina ca una sau alta să suporte mai mult sau mai puțin măsura de reducere a venitului obținut dintr-o atare pensie.

Prin Decizia nr. 820 din 9 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 39 din 18 ianuarie 2007, Curtea a arătat că „Legea nr. 19/2000, lege-cadru în reglementarea drepturilor de asigurări sociale în sistemul public, a așezat pe principii și reguli noi întreaga legislație a pensiilor. Printre modificările esențiale se numără și integrarea în sistemul public a mai multor sisteme distincte anterior și eliminarea posibilității de acordare a drepturilor de pensie într-un sistem și pentru perioadele asigurate în alte sisteme”, ceea ce demonstrează clar că legiuitorul este îndrituit să integreze sistemele de pensii speciale în sistemul general.

Pentru aceste considerente, Curtea reține că prevederile art. 1—5 și art. 12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor nu contravin dispozițiilor constituționale privind neretroactivitatea legii civile.

1.2. În continuare, analizând criticile aceluiași texte de lege în raport cu dispozițiile art. 44 din Constituție și cu prevederile art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Curtea constată că, în esență, aceste critici pornesc de la cele statuate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza *Büchen contra Republicii Cehe — 2002*, în care s-a arătat că noțiunea de „bun” înglobează orice interes al unei persoane de drept privat ce are o valoare economică, astfel că dreptul la pensie poate fi asimilat unui drept de proprietate, iar pensia unui bun proprietate privată.

Pentru a răspunde acestor critici este necesară reiterarea considerentelor deja reținute cu privire la natura specială a pensiei de serviciu, a celor două componente, contributivă și necontributivă, ale sale, precum și a faptului că ultima componentă este supusă practic condiției ca statul să dispună de resursele financiare pentru a putea acorda și alte drepturi de asigurări sociale față de cele pe care Constituția le nominalizează în mod expres. În aceste condiții, partea necontributivă a pensiei de serviciu, chiar dacă poate fi

încadrată, potrivit interpretării pe care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a dat-o art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în noțiunea de „bun”, ea reprezintă totuși, din această perspectivă, un drept câștigat numai cu privire la prestațiile de asigurări sociale realizate până la data intrării în vigoare a noii legi, iar suprimarea acestora pentru viitor nu are semnificația expropriării.

Pentru cele reținute mai sus, Curtea constată că prevederile art. 1—5 și art. 12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor nu încalcă dispozițiile constituționale și internaționale referitoare la dreptul de proprietate.

I.3. În ceea ce privește critica de neconstituționalitate a textelor de lege supuse controlului instanței de contencios constituțional cu dispozițiile art. 47 alin. (1) și art. 135 alin. (2) lit. f) din Constituție, Curtea constată că autorii sesizării consideră că eliminarea pensiilor speciale aduce atingere „principiului protecției așteptărilor legitime a cetățenilor cu privire la un anumit nivel al protecției și securității”. Acest principiu nu este însă consacrat constituțional, iar drepturile rezultate din actul de pensionare sunt previzibile, și anume îndrituirea persoanei la cuantumul aferent pensiei din sistemul ordinar de pensionare, restul cuantumului pensiei (cea suplimentară) fiind supus elementelor variabile amintite mai sus, și anume optica legiuitorului și resursele financiare ale statului care pot fi alocate în această direcție.

Ca atare, Curtea constată că nu au fost încălcate dispozițiile art. 47 alin. (1) și art. 135 alin. (2) lit. f) din Constituție.

I.4. În sfârșit, analizând conformitatea prevederilor art. 1—5 și art. 12 din legea criticată cu dispozițiile art. 53 din Constituție raportate la dreptul la pensie și dreptul la un nivel de trai decent, Curtea constată, prin prisma celor statuate mai sus, că aceste dispoziții constituționale sunt lipsite de relevanță, întrucât dreptul la pensie vizează pensia obținută în sistemul general de pensionare, neexistând un drept constituțional la pensie specială, deci la suplimentul financiar acordat de stat.

De asemenea, aspectele învederate de autorii sesizării, și anume că reducerile de cheltuieli ale statului ar trebui să se facă în alte domenii, nu în cel al pensiilor speciale, nu pot fi luate în considerare de către Curte, această susținere ținând de politica socială și economică a statului.

Prin urmare, nu pot fi reținute nici criticile de neconstituționalitate raportate la prevederile art. 53 din Constituție.

În continuare, analizând criticile de neconstituționalitate care vizează dispozițiile Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, în ansamblul său, Curtea reține următoarele:

II.1. Referitor la conformitatea legii supuse controlului de constituționalitate cu dispozițiile art. 1 alin. (5) și ale art. 47 alin. (2) teza întâi din Constituție, Curtea observă că autorii sesizării au în vedere faptul că actele normative care prevedeau acordarea pensiilor speciale anterior intrării în vigoare a noii legi nu au fost abrogate și, în consecință, ar exista un paralelism legislativ. Critica de neconstituționalitate are un oarecare grad de pertinentă întrucât legiuitorul a menținut, într-adevăr, în vigoare reglementările referitoare la stabilirea pensiei de serviciu, însă, prin art. 12 al legii criticate, a stabilit că „*persoanele ale căror drepturi la pensie sunt stabilite, în condițiile legii, ulterior datei intrării în vigoare a prezentei legi, vor fi supuse automat procesului de recalculare, astfel cum este reglementat de prezenta lege*”. Această reglementare are semnificația faptului că legile care stabilesc pensii speciale trebuie interpretate coroborat cu această nouă și ultimă lege. *Eo ipso* această situație nu produce efecte neconstituționale întrucât actele normative în cauză cuprind și alte referiri cu privire la condițiile specifice pe care trebuie să le îndeplinească persoana în cauză pentru a dobândi calitatea de pensionar potrivit statutelor

speciale pe care le au; practic, condițiile de pensionare specifice pensiilor speciale rămân în vigoare, fiind mai favorabile decât cele prevăzute de Legea nr. 19/2000, iar noua lege reglementează numai cuantumul pensiei la care beneficiarii acesteia sunt îndrituiți.

Cât privește susținerea referitoare la încălcarea dispozițiilor constituționale care consacră dreptul la pensie, Curtea apreciază că, în lumina celor reținute deja mai sus, o atare critică este neîntemeiată.

II.2. În legătură cu pretinsa încălcare a dispozițiilor constituționale care consacră egalitatea în drepturi a cetățenilor, Curtea observă că aceasta vizează faptul că legea criticată nu elimină și pensiile de serviciu ale membrilor Curții de Conturi. Or, potrivit art. 49 alin. (4) din Legea nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 282 din 29 aprilie 2009, „*Persoanele care au îndeplinit funcția de consilier de conturi pe durata unui mandat complet beneficiază, la data pensionării, de pensie de serviciu, în cuantumul prevăzut de lege pentru magistrați*”. Această trimitere la cuantumul pensiei de serviciu a magistraților prevăzută de Legea nr. 94/1992 este de natură a indica faptul că, în temeiul art. 1 și 12 din lege, atât timp cât pensiile magistraților, atât ca natură, cât și ca quantum, vor intra în sfera de incidență a Legii nr. 19/2000, același lucru se va întâmpla și cu pensiile de serviciu ale consilierilor de conturi. *Ad similibis*, a se vedea, spre exemplu, situația auditorilor publici externi din cadrul Curții de Conturi, care beneficiază de pensie de serviciu în cuantumul prevăzut funcționarilor publici parlamentari.

Ar fi inadmisibil ca, practic, cel asimilat să beneficieze în continuare de cuantumul pensiei de serviciu al celui la care a fost asimilat, în condițiile în care acesta din urmă nu mai beneficiază de același quantum sau natură a pensiei, ci a intrat în sfera sistemului general de pensionare.

În situația specială a personalului Curții de Conturi, Curtea observă că art. 1 lit. i) din legea criticată elimină pensiile de serviciu ale personalului Curții de Conturi, deci și pensiile de serviciu ale consilierilor de conturi, pe cele ale auditorilor externi și ale oricăror persoane care sunt salariați/membri în cadrul Curții de Conturi. În acest sens, menționăm faptul că dispozițiile art. 1 lit. i) din legea criticată se referă la întreg cap. V din Legea nr. 94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, intitulat — *Numirea și statutul personalului Curții de Conturi* (art. 46—57 din lege), care reglementează personalul Curții de Conturi. Or, din personalul Curții de Conturi fac parte, potrivit reglementărilor legale menționate, atât consilierii de conturi, auditorii publici externi, personalul de specialitate al Curții, cât și ceilalți angajați ai acestei instituții, indiferent de statutul lor socio-profesional.

Astfel, urmează să se aplice principiul *accessorium sequitur principale*, iar personalul asimilat va urma tratamentul juridic al celor la care au fost asimilați; în caz contrar, s-ar ajunge la situații inadmisibile, contrare art. 16 din Constituție.

II.3. În sfârșit, pentru toate cele mai sus arătate, Curtea constată că nu poate fi reținută nicio încălcare a tratatelor internaționale invocate.

Cu privire la prevederile invocate din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, act distinct ca natură juridică de celelalte tratate internaționale invocate, Curtea reține că acestea, de principiu, sunt aplicabile în controlul de constituționalitate în măsura în care asigură, garantează și dezvoltă prevederile constituționale în materia drepturilor fundamentale, cu alte cuvinte, în măsura în care nivelul lor de protecție este cel puțin la nivelul normelor constituționale în domeniul drepturilor omului. În consecință, cu privire la speța de față, Curtea constată că prevederile cuprinse în Cartă nu sunt cu nimic afectate pentru toate considerentele sus-menționate.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

## CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Constată că dispozițiile Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea a avut loc la datele de 24 și 25 iunie 2010 și la aceasta au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocaru, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroi, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán, Tudorel Toader, judecători.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,  
**AUGUSTIN ZEGREAN**

Magistrați-asistenți,  
**Patricia Marilena Ionea**  
**Benke Károly**

★

### OPINIE SEPARATĂ

Socotim că nu numai prevederile art. 1 lit. c) din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor sunt neconstituționale, ci întreaga lege, întrucât încalcă dispoziții și principii prevăzute de Constituția României. Nu vom repeta argumentele aduse soluției de neconstituționalitate privind pensiile magistraților, ci ne vom opri în mod special asupra încălcării art. 15 alin. (2) din Constituție.

Astfel, prevederile art. 1—5 și art. 12 din lege încalcă dispozițiile art. 15 alin. (2) din Constituție, care consacră principiul neretroactivității legii.

Potrivit art. 15 alin. (2) din Constituție „legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale noi favorabile”. Așadar, o lege se aplică, cum spune autorul sesizării, situațiilor născute numai după adoptarea ei, exercitându-și acțiunea asupra faptelor care se vor produce ulterior intrării sale în vigoare, nu și situațiilor anterioare, trecute (*facto praeterita*), cu toate efectele care s-au produs și se produc în timp, datorită situației create la acel moment. Or, aplicarea în timp a unei legi este guvernată de principiul neretroactivității legii noi. Pensiile speciale au fost stabilite, așadar, în baza legilor adoptate în domeniul pensiilor, pe anumite categorii socio-profesionale, și sunt derogatorii de la dreptul comun. Aceste legi se aplică situațiilor juridice constituite, modificate și stinse în temeiul reglementărilor lor, în baza cărora s-au creat efecte juridice definitive, revenind statului obligația de a executa în timp (obligații succesive) plata pensiilor. Așadar, obligativitatea recalculării tuturor pensiilor speciale acordate sub incidența prevederilor legale anterioare prin intrarea în vigoare a Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor este neconstituțională.

Pensiile speciale care se află în plată constituie drepturi câștigate ce nu pot fi recalculat în baza unei legi noi, neputând fi nici modificate, întrucât legea s-ar aplica retroactiv.

Pensiile militare de stat, pensiile de stat ale polițiștilor și ale funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciarelor, pensiile de serviciu ale judecătorilor, procurorilor,

judecătorilor, respectiv magistraților asistenți ai Curții Constituționale, pensiile de serviciu ale personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea, pensiile de serviciu ale personalului diplomatic și consular, pensiile de serviciu ale funcționarilor publici parlamentari, pensiile de serviciu ale deputaților și senatorilor, pensiile de serviciu ale personalului aeronautic civil, navigator, profesionist din aviația civilă, pensiile de serviciu ale personalului Curții de Conturi aflate în plată sunt stabilite sub imperiul legislației anterioare.

Așadar, prin această lege are loc o modificare a regimului juridic al pensiilor speciale stabilite în baza legilor anterioare, ajungându-se să se încalce chiar substanța dreptului la pensie.

În acest sens, prin Decizia nr. 375/2005 a Curții Constituționale s-a stabilit că „noile reglementări nu pot fi aplicate cu efecte retroactive, respectiv în privința cuantumului pensiilor anterior stabilite, ci numai pentru viitor, începând cu data intrării în vigoare a acestora”. În același sens s-a pronunțat Curtea Constituțională și prin Decizia nr. 57/2006 care prevede că „condițiile de exercitare a dreptului la pensie și la alte forme de asistență socială se stabilesc prin lege și, prin urmare, este dreptul exclusiv al legiuitorului de a modifica sau completa legislația în materie și de a stabili data de la care operează recalcularea, însă orice prevedere nouă poate fi aplicată numai de la data intrării sale în vigoare, pentru a respecta principiul neretroactivității legii, consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție”.

De asemenea, prin Decizia nr. 120/2007, Curtea a reținut că „operațiunea de recalculare privește în mod inevitabil trecutul, pentru că stagiul de cotizare a fost realizat în trecut, dar se efectuează doar după data intrării în vigoare a ordonanței și are efecte numai pentru viitor, pensia recalculată intrând în plată numai de la data emiterii deciziei. În cazurile în care din recalculare rezultă un quantum mai mare al pensiei, se va plăti acesta, iar dacă noul quantum rezultat este mai mic, se va acorda în continuare pensia anterior stabilită și aflată în plată,

fără a se aduce vreo atingere drepturilor legal câștigate anterior”.

În concluzie, și numai sub acest aspect, având în vedere faptul că actualele pensii speciale au fost legal stabilite și

calculate în baza unor legi în vigoare la data respectivă, recalcularea lor duce la încălcarea principiului neretroactivității legii — regulă imperativă — prevăzut de art. 15 alin. (2) din Constituția României.

Judecător,  
prof. univ. dr. **Aspazia Cojocaru**

## CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

### DECIZIA Nr. 872

din 25 iunie 2010

#### referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar

În temeiul prevederilor art. 146 lit. a) din Constituție și al art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, la data de 15 iunie 2010, Înalta Curte de Casație și Justiție — Secțiunile Unite a solicitat Curții Constituționale să se pronunțe asupra constituționalității dispozițiilor Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar.

Sesizarea de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 7.798 din 15 iunie 2010 și constituie obiectul Dosarului nr. 1.532A/2010.

În susținerea obiecției de neconstituționalitate au fost aduse următoarele argumente:

Legea privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar are, în realitate, ca obiect de reglementare o serie de restrângeri ale exercițiului unor drepturi fundamentale, după cum urmează: o restrângere a exercițiului dreptului la muncă, determinată de restrângerea exercițiului dreptului la salariu — prin diminuarea cuantumului salariilor cu 25%; o restrângere a exercițiului dreptului la pensie, determinată de diminuarea cuantumului pensiilor cu 15%; o restrângere a exercițiului dreptului la ajutor de șomaj, determinată de diminuarea cuantumului indemnizației de șomaj cu 15%, precum și o restrângere a exercițiului dreptului la măsuri de asistență socială concretizată în neacordarea ajutoarelor sau a indemnizațiilor la ieșirea la pensie, retragere sau trecere în rezervă și în diminuarea cu 15% a cuantumului indemnizațiilor acordate potrivit Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 148/2005 privind susținerea familiei în vederea creșterii copilului.

I. Prin Legea nr. 329/2009 privind reorganizarea unor autorități și instituții publice, raționalizarea cheltuielilor publice, susținerea mediului de afaceri și respectarea acordurilor-cadru cu Comisia Europeană și Fondul Monetar Internațional, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 761 din 9 noiembrie 2009, invocându-se aceeași situație de criză economică, Guvernul a făcut apel la dispozițiile art. 53 din Legea fundamentală pentru a restrânge exercițiul dreptului la muncă. Tot astfel, în prezent, ignorând Decizia Curții Constituționale nr. 1.414 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009, se invocă același motiv — criza economică — cu scopul restrângerii pentru a doua oară în termen de 6 luni a exercițiului unor drepturi prevăzute de Constituție. Or, restrângerea sistematică a exercițiului unor drepturi, care tinde să devină o regulă în conduita autorității publice care adoptă această măsură, se situează în afara cadrului constituțional pe care îl trasează chiar dispozițiile art. 53 din Legea fundamentală.

Caracterul temporar pe care restrângerea exercițiului unor drepturi fundamentale trebuie să îl îmbrace nu rezultă fără echivoc din dispozițiile art. 17 din Legea privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar. Astfel, în timp ce art. 17 alin. (1) prevede că restrângerea exercițiului dreptului la muncă, la pensie, la ajutor de șomaj și la măsuri de asistență socială se aplică până la 31 decembrie 2010, alin. 2 al articolului precizat stabilește că „începând cu 1 ianuarie 2011 se vor aplica politici sociale și de personal care să asigure încadrarea în nivelul cheltuielilor bugetare rezultate ca urmare a aplicării măsurilor de reducere a acestora adoptate în cursul anului 2010, în condițiile Legii-cadru nr. 330/2009, precum și cu respectarea prevederilor bugetului de stat și ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2011”.

Așa fiind, dispozițiile art. 17 alin. (2) nu numai că nu consfințesc caracterul temporar al măsurii, ci permit ca restrângerea exercițiului tuturor acestor drepturi să continue și după data de 1 ianuarie 2011, transformându-se dintr-o restrângere cu caracter temporar într-o restrângere cu caracter permanent, care își pierde legitimitatea constituțională.

În acest context, formularea echivocă a dispozițiilor art. 17 alin. (2) încalcă cerința previzibilității și accesibilității legii și nu permite destinatarilor acestor dispoziții să cunoască modul în care vor beneficia, după data de 1 ianuarie 2011, de drepturi fundamentale precum dreptul la muncă, dreptul la pensie, dreptul la ajutor de șomaj și dreptul la măsuri de asistență socială.

Dispozițiile legii criticate se situează sub auspiciile art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, dreptul la salariu, dar mai ales drepturile care decurg din contribuțiile în cadrul regimurilor de securitate socială, cum este dreptul la pensie, constituind drepturi patrimoniale, care intră sub protecția acestui text. Recunoscând marja de apreciere a statelor în materia legislației sociale, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat obligația autorităților publice de a menține un just echilibru între interesul general și imperativele protecției drepturilor fundamentale ale cetățenilor, echilibru care nu este menținut atunci când, prin diminuarea drepturilor patrimoniale, cetățenii trebuie să suporte o sarcină excesivă și disproporționată. Într-o astfel de situație, există o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale determinată de încălcarea caracterului rezonabil și proporțional al diminuării drepturilor patrimoniale (Cauza *Kjartan Ásmundsson c. Islandei*, Cauza *Moskal c. Poloniei*).

Or, diminuarea drepturilor patrimoniale prevăzută de Legea privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului



bugetar impune o sarcină excesivă și disproporționată, fără a menține un just echilibru între interesul general și imperativele protecției drepturilor fundamentale ale persoanei.

II. În accepțiunea art. 124 alin. (3) din Legea fundamentală, referitoare la înfăptuirea justiției, independența financiară a judecătorului reprezintă o componentă de esență a independenței puterii judecătorești.

Remunerația judecătorilor reprezintă o compensație a absenței unor drepturi fundamentale, cum sunt drepturile exclusiv politice, drepturile social-economice, precum și a existenței incompatibilităților stabilite la nivel constituțional cărora magistratului li se supun pe parcursul întregii cariere profesionale. Totodată, stabilirea remunerației judecătorilor ține seama de responsabilitățile și riscurile profesiei de judecător, care privesc întreaga durată a carierei judecătorului. Regimul strict al absenței unor drepturi, incompatibilități și interdicții stabilit prin Legea fundamentală și dezvoltat prin legea specială, precum și responsabilitățile și riscurile profesiei de judecător justifică acordarea unei salarizări corespunzătoare, în acord cu reglementările internaționale.

În contradicție cu art. 124 alin. (3) din Legea fundamentală, actul normativ privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar impune o diminuare a salariilor judecătorilor, ce este de natură a afecta însăși independența judecătorilor și a puterii judecătorești în ansamblu.

De asemenea, sunt invocate Decizia Curții Constituționale nr. 20/2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 18 februarie 2000, Carta europeană cu privire la statutul judecătorului (Consiliul Europei, Strasbourg, 8—10 iulie 1998), Carta universală a judecătorului (Consiliul Central al Asociației Internaționale a Judecătorilor, 17 noiembrie 1999), rezoluțiile Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr. 40/146 din 13 decembrie 1985, art. 10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Ulterior sesizării, cu Adresa nr. 106 din 18 iunie 2010, Înalta Curte de Casație și Justiție a transmis Curții Constituționale o „dezvoltare argumentativă”, ce a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 8.067 din 18 iunie 2010.

Aceasta se referă la următoarele aspecte:

Întrucât invocarea art. 53 din Legea fundamentală vizează apărarea securității naționale, în mod obligatoriu sunt incidente în cauză dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență, cu modificările și completările ulterioare, securitatea națională fiind prevăzută la art. 3 lit. a) ca o situație care reclamă intervenția stării de urgență. Plasarea măsurilor de austeritate sub auspiciile securității naționale obligă la respectarea procedurii instituirii și încetării stării de urgență astfel cum este ea reglementată în ordonanța precitată. În aceste condiții, Guvernul nu se putea substitui atribuțiilor Președintelui României și Parlamentului pentru a lua măsuri de austeritate implicând securitatea națională decât prin încălcarea art. 53 și 93 din Constituție. Prin urmare, măsurile de austeritate luate de Guvern, motivate de rațiuni ce țin de securitatea națională, contravin flagrant Constituției și legilor speciale, impunând, în consecință, constatarea neconstituționalității lor.

La data de 21 iunie 2010 au fost înregistrate la Curtea Constituțională, sub nr. 8.109 și nr. 8.111, cererile de „intervenție în interes propriu” depuse de Iuliu Regnard Popescu și Alexandru Petculescu, prin care aceștia solicită constatarea neconstituționalității Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar, considerând că aceasta este abuzivă, iar fundamentarea ei nu poate fi făcută decât cu încălcarea flagrantă a art. 15 alin. (2), art. 11, 20, 44 și 47 din Constituție, art. 14, 15 și 18 din Convenția pentru apărarea

drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, art. 1, 5 și 969 din Codul civil.

Cu Adresa nr. 108 din 22 iunie 2010, Înalta Curte de Casație și Justiție a trimis Curții Constituționale un punct de vedere al Avocatului Poporului referitor la Legea privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar, solicitat de către Asociația „Themis-Casatia”.

În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, sesizarea a fost transmisă președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și formula punctele de vedere asupra sesizării de neconstituționalitate.

**Președintele Senatului** a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. I 2.031 din data de 22 iunie 2010, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate este întemeiată, dispozițiile Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar contravenind prevederilor art. 41, art. 47 alin. (2), art. 53 și art. 124 alin. (3) din Constituție, precum și art. 20 din Legea fundamentală cu referire la art. 1 din Primul Protocol Adițional la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Apărarea securității naționale — ca o rațiune de restrângere a unor drepturi fundamentale — nu poate fi invocată în acest caz, deoarece în considerarea acesteia a fost adoptată și Legea nr. 329/2009 privind reorganizarea unor autorități și instituții publice, raționalizarea cheltuielilor publice, susținerea mediului de afaceri și respectarea acordurilor-cadru cu Comisia Europeană și Fondul Monetar Internațional. Consideră că invocarea apărării securității naționale ca o rațiune ce ar legitima o nouă restrângere a exercițiului unor drepturi fundamentale reprezintă o gravă încălcare a prevederilor art. 53 alin. (1) din Legea fundamentală.

Măsura restrângerii exercițiului unor drepturi nu este instituită în scopul salvării altor drepturi, legea în cauză cuprinzând exclusiv dispoziții de diminuare ori de desființare a unor drepturi, fără a se preciza în concret cele ce ar fi apărute în consecință.

Caracterul temporar al restrângerii exercițiului dreptului la muncă, dreptului la pensie, la ajutor de șomaj și la măsuri de asistență socială nu rezultă fără echivoc din dispozițiile Legii criticate. Astfel, prevederile art. 17 alin. (2) stabilesc că „începând cu 1 ianuarie 2011 se vor aplica politici sociale și de personal care să asigure încadrarea în nivelul cheltuielilor bugetare rezultate ca urmare a aplicării măsurilor de reducere a acestora adoptate în cursul anului 2010, în condițiile Legii-cadru nr. 330/2009, precum și cu respectarea prevederilor bugetului de stat și ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2011”.

Sub aspectul dispozițiilor prevăzute de art. 53 din Constituție, se consideră că măsurile propuse prin legea dedusă controlului de constituționalitate nu sunt proporționale cu situația ce determină restrângerea exercițiului unor drepturi și totodată aduc atingere dreptului la pensie, astfel cum este acesta reglementat prin art. 47 alin. (2) din Legea fundamentală.

De asemenea, legea criticată încalcă și dispozițiile art. 124 alin. (3) din Constituție, care statuează că judecătorii sunt independenți și se supun numai legii, întrucât în accepțiunea textului citat independența financiară a judecătorului reprezintă o componentă esențială a independenței puterii judecătorești. Remunerația judecătorilor reprezintă o compensație a absenței unor drepturi fundamentale, precum și a incompatibilităților cărora aceștia li se supun pe parcursul întregii cariere profesionale. Regimul strict al absenței unor drepturi, incompatibilități și interdicții stabilite prin legea fundamentală, precum și responsabilitățile și riscurile deosebite ale profesiei de judecător justifică acordarea unei salarizări corespunzătoare, în acord cu reglementările internaționale. Din această perspectivă, diminuarea salariilor judecătorilor prin Legea privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar

apare ca o încălcare a dispozițiilor art. 124 alin. (3) din Constituție.

**Guvernul** a transmis Curții Constituționale punctul său de vedere, înregistrat la Curtea Constituțională sub nr. 8.265 din 23 iunie 2010, din care rezultă că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată. În argumentarea punctului său de vedere, Guvernul recunoaște caracterul de drept fundamental al dreptului la muncă (inclusiv componenta sa, dreptul la salariu), la pensie ori la șomaj, însă aceste drepturi nu sunt absolute, exercițiul acestora putând fi restrâns în condițiile art. 53 din Constituție. Se apreciază că, în privința restrângerii drepturilor fundamentale, art. 53 din Constituție impune o mai mare rigoare decât prevederile Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, referitoare la restrângerea exercițiului unor drepturi. În consecință, în situația în care condițiile din Constituția României sunt mai stricte în privința restrângerii drepturilor fundamentale, acestea urmează să fie aplicate cu prioritate raportat la prevederile Convenției menționate. De asemenea, se susține că, în mod implicit, și prevederile Convenției sunt respectate prin restrângerile de drepturi operate.

Se susține că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, autoritățile naționale dispun de o anumită putere discreționară în a aprecia noțiunea de interes general al comunității, în acest sens fiind citată *Cauza Beyeler împotriva Italiei, 2000*. Privarea de un bun, prevăzută la art. 1 din Protocolul adițional la Convenție, poate fi făcută pentru realizarea unor interese generale de ordin economico-social, ceea ce este de natură să confere statelor semnatare o anumită marjă de apreciere întotdeauna aflată sub controlul Curții Europene a Drepturilor Omului; totodată, privarea de un bun trebuie să fie proporțională cu scopul urmărit. De asemenea, se arată că restrângerea dreptului de proprietate este contrară Convenției numai dacă este discriminatorie și insuficient motivată.

Or, în cauza de față se observă că restrângerea exercițiului drepturilor menționate este prevăzută de lege, este luată pe o perioadă determinată (până la data de 31 decembrie 2010) și este justificată de salvarea securității naționale. Cu privire la noțiunea de securitate națională, se arată că acesta este un concept constituțional și este definit prin art. 1 din Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României, iar potrivit acestei definiții un element esențial al securității/siguranței naționale îl constituie starea de echilibru și de stabilitate economică.

Posibilitatea restrângerii exercițiului unor drepturi sau libertăți prevăzută de art. 53 din Constituție este o prerogativă constituțională distinctă de instituirea unor măsuri excepționale (starea de urgență sau de asediu) reglementate de prevederile art. 93 din Constituție. Astfel, restrângerea exercițiului unor drepturi nu implică aplicarea de principiu a dispozițiilor art. 93 din Constituție, în timp ce, în urma aplicării acestui din urmă text constituțional, pot fi dispuse măsuri de restrângere a exercițiului unor drepturi sau libertăți.

Se arată că dispozițiile legale criticate vizează restrângerea exercițiului dreptului, și nu a substanței dreptului (la muncă, la pensie sau la șomaj), din moment ce acesta continuă să fie recunoscut și respectat în deplinătatea sa. Totodată, se arată că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, legea nu garantează un anumit cuantum al dreptului patrimonial, ci doar plata acestuia ca drept câștigat.

Măsurile de restrângere luate sunt nediscriminatorii, reducerile salariale aplicându-se tuturor salariaților din instituțiile și autoritățile publice, indiferent de regimul de finanțare, iar reducerea pensiilor se aplică tuturor pensionarilor, indiferent de natura pensiei, urmând ca nivelul de trai al pensionarilor să fie păstrat prin menținerea nivelului pensiei minime garantate.

Măsurile propuse sunt obiective, rezonabile și proporționale cu amploarea și impactul consecințelor crizei economice cu care se confruntă România. Totodată, se arată că, în absența acestor măsuri, statul ar urma să fie lipsit de sursele de finanțare necesare supraviețuirii sale ca stat de drept și democratic.

În fine, se susține că măsurile preconizate sunt absolut necesare într-o societate democratică, ținând cont că, prin aplicarea acestora, se realizează economii la bugetul de stat în valoare de 7.814,9 milioane lei. În sensul celor menționate, Guvernul invocă și Decizia Curții Constituționale nr. 1.414 din 4 noiembrie 2009.

Totodată, Guvernul a mai comunicat, prin Adresa înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 8.260 din 23 iunie 2010, un tabel referitor la impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (pe 5 ani).

**Președintele Camerei Deputaților** nu a comunicat punctul său de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

#### CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Senatului și Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, cererile de intervenție formulate și celelalte documente depuse la dosar, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze sesizarea de neconstituționalitate.

Obiecția de neconstituționalitate se referă la dispozițiile Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar, care, în esență, prevăd următoarele:

I. Diminuarea cu 25% a următoarelor cheltuieli bugetare:

1. cuantumul brut al salariilor/soldelor/indemnizațiilor lunare de încadrare — dar fără a coborî sub plafonul minim de 600 RON —, precum și al altor drepturi de natură salarială din sectorul bugetar;

2. valoarea drepturilor/cheltuielilor cu asistența medicală, medicamentele și protezele;

3. suma forfetară destinată plății drepturilor bănești ale persoanelor angajate la birourile parlamentare ale deputaților și senatorilor;

4. măsurile prevăzute la pct. 1—3 se aplică și personalului Băncii Naționale a României, Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare, Comisiei de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private și Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor;

5. cuantumul sprijinului statului pentru personalul clerical;

6. indemnizațiile lunare prevăzute la art. 12 alin. (1) din Legea nr. 45/2009;

7. cuantumul indemnizațiilor acordate membrilor Academiei Române, membrilor Academiei Oamenilor de Știință din România, membrilor Academiei de Științe Medicale din România și membrilor Academiei de Științe Tehnice din România.

II. Diminuarea cu 15% a următoarelor cheltuieli bugetare:

1. indemnizația de șomaj, prestațiile sociale din partea statului ce vizează plata unor sume pentru încurajarea șomerilor de a se angaja;

2. pensiile, precum și indemnizația de însoțitor pentru pensionarii de invaliditate gradul I;

3. obligațiile statului rezultate din contractele colective de muncă ca urmare a disponibilizărilor prin concedieri colective;

4. indemnizația pentru creșterea copilului, fără a scădea însă sub pragul de 600 RON;

5. cuantumul indemnizațiilor acordate urmașilor membrilor Academiei Române, membrilor Academiei Oamenilor de Știință din România;

6. ajutorul lunar acordat soțului supraviețuitor;
7. indemnizația de merit prevăzută de Legea nr. 118/2002;
8. indemnizațiile prevăzute de Legea nr. 341/2004.

III. Fixarea cuantumului pensiei sociale minime la 350 RON

IV. Eliminarea ajutoarelor sau a indemnizațiilor la ieșirea la pensie, retragere sau la trecerea în rezervă

V. Biletele de odihnă pentru anul 2010 nu se vor mai contracta de către Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale.

VI. Se abrogă, prin art. 16 din lege, o serie de prevederi legale care vizează cheltuieli bugetare de personal, dar și alte prestații sociale din partea statului.

VII. Potrivit art. 17 alin. (1) din lege, măsurile de diminuare a cheltuielilor se aplică până la 31 decembrie 2010. De asemenea, alin. (2) al aceluiași text legal prevede că: „(2) *Începând cu data de 1 ianuarie 2011 se vor aplica politici sociale și de personal care să asigure încadrarea în nivelul cheltuielilor bugetare rezultate ca urmare a aplicării măsurilor de reducere a acestora adoptate în cursul anului 2010, în condițiile Legii-cadru nr. 330/2009, precum și cu respectarea prevederilor legii bugetului de stat și ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2011.*”

Dispozițiile constituționale pretins încălcate sunt cele ale art. 41 referitoare la munca și protecția socială a muncii, art. 47 alin. (2) referitoare la dreptul la pensie, la concediu de maternitate plătit, la asistență medicală în unitățile sanitare de stat, la ajutor de șomaj și la alte forme de asigurări sociale publice sau private, prevăzute de lege, la măsuri de asistență socială, potrivit legii, art. 53 referitor la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți și art. 124 alin. (3) referitor la independența justiției, precum și ale art. 20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului cu referire la art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Examinând obiecția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele:

I. Cererile de intervenție în nume propriu formulate de domnii Iuliu Popescu Regnard și Alexandru Petculescu sunt inadmisibile, întrucât instituția intervenției prevăzută de art. 49 și următoarele din Codul de procedură civilă nu este compatibilă cu procedura de judecată din fața Curții Constituționale (a se vedea Decizia nr. 82 din 15 ianuarie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 33 din 16 ianuarie 2009). Potrivit art. 14 din Legea nr. 47/1992, numai Curtea Constituțională se poate pronunța asupra compatibilității regulilor din procedura civilă cu procedura din fața sa; or, în procedura prevăzută de art. 146 lit. a) din Constituție o atare intervenție este inadmisibilă, fiind contrară regulilor procedurale stabilite prin Legea nr. 47/1992.

II. În ceea ce privește critica de neconstituționalitate ce vizează neconstituționalitatea diminuării cuantumului salariului personalului bugetar, Curtea constată că aceasta este neîntemeiată pentru argumentele ce vor fi expuse în cele ce urmează.

Cu referire la critica de neconstituționalitate care vizează pretinsa încălcare a art. 41 din Constituție, instanța de contencios constituțional reține că, în jurisprudența sa, de exemplu prin Decizia nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 804 din 2 decembrie 2008, a stabilit *expressis verbis* că dreptul la muncă este un **drept complex care include și dreptul la salariu**.

Astfel, salariul este o componentă a dreptului la muncă și reprezintă contraprestația angajatorului în raport cu munca prestată de către angajat în baza unor raporturi de muncă. Efectele raporturilor de muncă stabilite între angajat și angajator se concretizează în obligații de ambele părți, iar una dintre

### **obligațiile esențiale ale angajatorului este plata salariului angajatului pentru munca prestată.**

Întrucât dreptul la salariu este corolarul unui drept constituțional, și anume dreptul la muncă, se constată că diminuarea sa se constituie într-o veritabilă restrângere a exercițiului dreptului la muncă. O atare măsură se poate realiza numai în condițiile strict și limitativ prevăzute de art. 53 din Constituție.

Pentru ca restrângerea menționată să poată fi justificată trebuie întrunite, în mod cumulativ, cerințele expres prevăzute de art. 53 din Constituție, și anume:

- să fie prevăzută prin lege;
- să se impună restrângerea sa;
- restrângerea să se circumscrie motivelor expres prevăzute de textul constituțional, și anume pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav;
- să fie necesară într-o societate democratică;
- să fie proporțională cu situația care a determinat-o;
- să fie aplicată în mod nediscriminatoriu;
- să nu aducă atingere existenței dreptului sau a libertății.

Astfel, Curtea reține că diminuarea cu 25% a cuantumului salariului/indemnizației/soldei, ca un corolar al dreptului la muncă, este prevăzută prin legea criticată și se impune pentru reducerea cheltuielilor bugetare.

De asemenea, soluția legislativă cuprinsă în art. 1 din legea criticată a fost determinată de apărarea securității naționale, astfel cum rezultă din expunerea de motive a Guvernului. Este evident că securitatea națională nu implică numai securitatea militară, deci domeniul militar, ci are și o componentă socială și economică. Astfel, nu numai existența unei situații *manu militari* atrage aplicabilitatea noțiunii de „securitate națională” din textul art. 53, ci și alte aspecte din viața statului — precum cele economice, financiare, sociale — care ar putea afecta însăși ființa statului prin amplexarea și gravitatea fenomenului.

În acest sens, prin Decizia nr. 1.414 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009, Curtea a statuat că situația de criză financiară mondială ar putea afecta, în lipsa unor măsuri adecvate, stabilitatea economică a țării și, implicit, securitatea națională.

De asemenea, prin deciziile nr. 188 și nr. 190 din 2 martie 2010, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 237 din 14 aprilie 2010, respectiv nr. 224 din 9 aprilie 2010, și Decizia nr. 712 din 25 mai 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 416 din 22 iunie 2010, deciziile nr. 711 și nr. 713 din 25 mai 2010, Decizia nr. 823 din 22 iunie 2010, nepublicate încă, Curtea a analizat constituționalitatea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009, care suspenda executarea unor hotărâri judecătorești și eşalona plata sumelor de bani rezultate din acestea, pornind tocmai de la premisa situației de criză economică avută în vedere prin Decizia nr. 1.414 din 4 noiembrie 2009.

În consecință, Curtea va trebui să stabilească dacă se menține în continuare existența unei amenințări la adresa stabilității economice a țării, deci, implicit, la adresa securității naționale.

Astfel, Curtea constată că în expunerea de motive a legii criticate se arată că, potrivit evaluării Comisiei Europene, „activitatea economică a României rămâne slabă și, contrar așteptărilor inițiale, cel mai probabil, creșterea economică s-a menținut negativă în primul trimestru al anului 2010. [...] Până la sfârșitul anului 2010, se așteaptă ca inflația să scadă în continuare la aproximativ 3,75% datorită cererii interne slabe și implementării unei politici monetare prudente. Redresarea mai

slabă a cererii interne a diminuat importurile, prognozându-se acum un deficit de cont curent de circa 5% din PIB pentru 2010, comparativ cu 5,5% inițial”.

Se mai arată că „din misiunea de evaluare efectuată de serviciile Comisiei împreună cu experții FMI și ai Băncii Mondiale în perioada 26 aprilie—10 mai 2010, pentru a analiza progresele înregistrate în ceea ce privește condițiile specifice atașate tranșei a treia în valoare de 1,15 miliarde de euro în cadrul programului de asistență financiară, a rezultat faptul că, în condițiile politicilor curente, ținta de deficit fiscal pentru 2010, de 6,4% din PIB, nu va putea fi îndeplinită, din cauza unor deteriorări ale condițiilor economice, a unor dificultăți în colectarea veniturilor și derapajelor pe partea de cheltuieli. Guvernul României și-a asumat angajamentul de a lua măsuri compensatorii suplimentare ce trebuie adoptate și implementate înainte de eliberarea de către Comisie a celei de-a treia tranșe din împrumutul UE. [...] De asemenea, se precizează faptul că, în cazul în care aceste acțiuni nu sunt implementate până în iunie 2010 sau nu conduc la consolidarea anticipată, vor fi implementate acțiuni suplimentare de majorare a veniturilor la buget, inclusiv măsuri de majorare a cotelor de impunere, pentru a se elimina orice diferență bugetară anticipată”.

În consecință, Curtea constată că această amenințare la adresa stabilității economice continuă să se mențină, astfel încât Guvernul este îndrituit să adopte măsuri corespunzătoare pentru combaterea acesteia. Una dintre aceste măsuri este reducerea cheltuielilor bugetare, măsură concretizată, printre altele, în diminuarea cuantumului salariilor/indemnizațiilor/soldelor cu 25%.

De asemenea, Curtea observă că autorii obiecției pornesc de la o ipoteză greșită, și anume că pentru aplicarea restrângerii menționate ar fi trebuit declarată starea de urgență, asediu sau necesitate, instituții prevăzute la art. 93 din Constituție. Or, chiar dacă instituirea stării de urgență sau de asediu poate avea drept consecință restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți, sfera de aplicare a art. 53 nu se circumscrie numai situațiilor prevăzute de art. 93 din Constituție. În consecință, Curtea constată că, în situația de speță, art. 53 teza referitoare la securitatea națională este aplicabil și, în același timp, se constituie într-un temel pentru justificarea măsurilor preconizate.

Curtea reține că restrângerea prevăzută de legea criticată este necesară într-o societate democratică tocmai pentru menținerea democrației și salvagardarea ființei statului.

Cu privire la proporționalitatea situației care a determinat restrângerea, Curtea constată că există o legătură de proporționalitate între mijloacele utilizate (reducerea cu 25% a cuantumului salariului/indemnizației/soldei) și scopul legitim urmărit (reducerea cheltuielilor bugetare/reechilibrarea bugetului de stat) și că există un echilibru echitabil între cerințele de interes general ale colectivității și protecția drepturilor fundamentale ale individului.

Curtea constată totodată că măsura legislativă criticată este aplicată în mod nediscriminatoriu, în sensul că reducerea de 25% se aplică tuturor categoriilor de personal bugetar în același cuantum și mod.

Curtea reține că legea criticată nu aduce atingere substanței dreptului, din moment ce condițiile prevăzute la art. 53 din Constituție, analizate anterior, sunt respectate. Curtea observă, de asemenea, că măsura criticată are un caracter temporar, tocmai pentru a nu se afecta substanța dreptului constituțional protejat. Astfel, este evident că restrângerea exercițiului unui drept trebuie să dureze numai atât timp cât se menține amenințarea în considerarea căreia această măsură a fost edictată.

În acest sens, Curtea constată că măsura criticată are o durată limitată în timp, și anume până la data de 31 decembrie 2010. Cu privire la invocarea faptului că art. 17 alin. (2) din lege

acordă o posibilitate nelimitată Guvernului sau Parlamentului de a aplica, după data de 31 decembrie 2010, diminuarea cu 25% a salariilor, Curtea constată că această critică nu este reală, întrucât astfel cum rezultă din textul de lege menționat, începând cu data de 1 ianuarie 2011 se revine la cuantumul salariilor/indemnizațiilor și soldelor de dinainte de adoptarea acestor măsuri de diminuare, în condițiile încadrării în politicile sociale și de personal, care, la rândul lor, trebuie să se încadreze în nivelul cheltuielilor bugetare. Astfel, în urma aplicării măsurilor criticate se va menține în plată același cuantum al salariilor/indemnizațiilor și al soldelor ca cel de dinaintea reducerilor operate prin legea criticată. Este o obligație de rezultat pe care și-o impune legiuitorul pentru că, în caz contrar, s-ar ajunge la încălcarea caracterului temporar al restrângerii exercițiului drepturilor; or, tocmai acest caracter temporar al restrângerii exercițiului drepturilor este de esență textului art. 53 din Constituție.

Având în vedere cele expuse mai sus, Curtea constată că măsura de diminuare a cuantumului salariului/indemnizației/soldei cu 25% constituie o restrângere a exercițiului dreptului constituțional la muncă ce afectează dreptul la salariu, cu respectarea însă a prevederilor art. 53 din Constituție.

III. În ceea ce privește critica potrivit căreia diminuarea cuantumului salariului/indemnizației/soldei cu 25% contravine principiului independenței judecătorului, Curtea constată că aceasta nu poate fi reținută.

Astfel, Curtea observă că principiul independenței judecătorului prezintă două aspecte, și anume independența funcțională și independența personală.

Independența funcțională presupune, pe de-o parte, ca organele care judecă să nu aparțină executivului sau legislativului, iar pe de altă parte, ca instanțele judecătorești să fie independente, să nu fie supuse ingerințelor din partea puterii legislative, puterii executive sau justițiabililor.

Independența personală vizează statutul care trebuie să i se asigure prin lege judecătorului. În principal, criteriile de apreciere a independenței personale sunt: modul de recrutare a judecătorilor; durata numirii; inamovibilitatea; colegialitatea; fixarea salariului judecătorilor prin lege; libertatea de expresie a judecătorilor și a dreptului de a forma organizații profesionale, menite să apere interesele lor profesionale; incompatibilitățile; interdicțiile; pregătirea continuă; motivarea hotărârilor; răspunderea judecătorilor.

Așa fiind, principiul independenței instanțelor judecătorești nu poate fi legat doar de cuantumul remunerației judecătorilor stabilit prin legislație. Este necesară o evaluare complexă și sistemică în ceea ce privește conformitatea cu acest principiu.

Curtea reține că există mai mulți factori care concură în același timp și în proporții diferite la realizarea independenței justiției și a magistraților și niciunul dintre aceștia nu trebuie nici nesocotit, nici absolutizat.

Remunerarea judecătorilor nu este singurul factor care asigură independența sistemului judiciar și micșorarea acesteia, cu respectarea condițiilor prevăzute de art. 53 din Constituție, pe o perioadă de timp determinată, nu creează o amenințare la adresa independenței sistemului judiciar. În plus, scăderea salariilor a fost introdusă cu privire la toate categoriile de personal bugetar.

De asemenea, Curtea constată că independența judecătorilor reprezintă o garanție oferită cetățenilor, astfel judecătorul trebuie să își desfășoare activitatea zilnică bazându-se pe responsabilitatea etică a funcției importante pe care o deține.

O absolutizare a drepturilor unei anumite categorii socio-profesionale trebuie privită și în contextul principiului egalității, și anume intangibilitatea sau creșterea beneficiilor acordate unui

grup înseamnă în mod automat agravarea stării materiale a unui alt grup de persoane.

De asemenea, puterea judecătorească trebuie să se integreze în societate, iar nevoile sale trebuie să fie aprobate și respectate de către societate. Puterea judecătorească însăși, precum și puterile executivă și legislativă au un rol important în a asigura acest lucru. În condițiile crizei economice, solidaritatea socială presupune că fiecare cetățean își asumă o responsabilitate proporțională pentru eliminarea consecințelor crizei și că judecătorii acționează în solidaritate cu locuitorii unei țări. Astfel, dispozițiile contestate sunt în conformitate cu principiul solidarității și nu încalcă principiul independenței judecătorilor.

Așa fiind, Curtea constată că măsurile prevăzute de legea criticată nu au avut în vedere știrbirea independenței judecătorilor.

IV. Cu referire la critica de neconstituționalitate privind reducerea cuantumului pensiilor, Curtea constată că aceasta este întemeiată pentru următoarele motive:

Pensia este o formă de prestație de asigurări sociale plătită lunar [art. 7 alin. (2) și art. 90 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 140 din 1 aprilie 2000] în baza legii, inerentă și indisolubil legată de calitatea de pensionar, obținută în baza unei decizii de pensionare, cu respectarea tuturor prevederilor legale impuse de legiuitor. Potrivit prevederilor art. 1 din Legea nr. 19/2000, dreptul la asigurări sociale este garantat de stat și se exercită, în condițiile legii menționate, prin sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale. Acesta se organizează și funcționează, printre altele, și pe **principiul contributivității**, conform căruia fondurile de asigurări sociale se constituie pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice, participante la sistemul public, drepturile de asigurări sociale convenindu-se pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite [art. 2 lit. e) din Legea nr. 19/2000]. Aceasta înseamnă că pensia, ca prestație din partea sistemului public de pensii, intră sub incidența principiului contributivității.

Art. 9 alin. (1) teza întâi din legea criticată reglementează diminuarea cu 15% a cuantumului brut al pensiilor convenite sau aflate în plată, de asemenea, art. 9 alin. (2) teza întâi din aceeași lege prevede că valoarea punctului de pensie utilizat pentru determinarea cuantumului brut al pensiilor ce vor fi stabilite sau acordate începând cu data intrării în vigoare a legii este de 622,9 lei. În consecință, în mod evident, prevederile anterior menționate vizează pensiile contributive convenite sau aflate în plată și cele ce vor fi stabilite sau acordate.

În Cauza *Stec și alții împotriva Regatului Unit, 2006*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că art. 1 din Protocolul adițional la Convenție nu vizează un drept de a dobândi proprietatea în sistemul regimului de securitate socială. Este la libera apreciere a statului de a decide cu privire la aplicarea oricărui regim de securitate socială sau de a alege tipul sau cuantumul beneficiilor pe care le acordă în oricare dintre aceste regimuri. Singura condiție impusă statului este aceea de a respecta art. 14 din Convenție privind nediscriminarea. Dacă, în schimb, statul a adoptat o legislație care reglementează drepturi provenite din sistemul de asigurări sociale — indiferent dacă acestea rezultă sau nu din plata unor contribuții —, acea legislație trebuie să fie considerată ca generând un interes patrimonial în sensul art. 1 din Protocolul adițional la Convenție. Cu alte cuvinte, Curtea a abandonat distincția dintre beneficiile de natură contributivă și cele necontributive sub aspectul incidenței art. 1 din Protocolul adițional la Convenție.

Distinct de exigențele Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Constituția României prevede, în mod expres, la art. 47 alin. (2), dreptul la pensie ca drept fundamental. Textul constituțional nu califică dreptul la pensie doar din perspectiva unui interes patrimonial al persoanei, ci, consacrand în mod expres dreptul la pensie ca un drept fundamental, impune statului obligații constituționale suplimentare, astfel încât să se asigure un nivel de ocrotire al acestui drept superior celui prevăzut de Convenție și de protocoalele sale adiționale. În aceste condiții devine aplicabil art. 60 din Convenție, potrivit căruia „*nicio dispoziție din prezenta convenție nu va fi interpretată ca limitând sau aducând atingere drepturilor omului și libertăților fundamentale care ar putea fi recunoscute conform legilor oricărei părți contractante sau oricărei alte convenții la care această parte contractantă este parte*”.

Curtea constată că dreptul la pensie este un drept preconstituit încă din perioada activă a vieții individului, acesta fiind obligat prin lege să contribuie la bugetul asigurărilor sociale de stat procentual raportat la nivelul veniturii realizat. Corelativ, se naște obligația statului ca în perioada pasivă a vieții individului să îi plătească o pensie al cărei cuantum să fie guvernat de principiul contributivității, cele două obligații fiind intrinsec și indisolubil legate. Scopul pensiei este acela de a compensa în perioada pasivă a vieții persoanei asigurate contribuțiile vărsate de către aceasta la bugetul asigurărilor sociale de stat în temeiul principiului contributivității și de a asigura mijloacele de subsistență a celor ce au dobândit acest drept în condițiile legii (perioadă contributivă, vârstă de pensionare etc.). Astfel, statul are obligația pozitivă de a lua toate măsurile necesare realizării acestei finalități și de a se abține de la orice comportament de natură a limita dreptul la asigurări sociale.

Deși sumele plătite cu titlu de contribuție la asigurările sociale nu reprezintă un depozit la termen și, prin urmare, nu pot da naștere vreunui drept de creanță asupra statului sau asupra fondurilor de asigurări sociale (Decizia Curții Constituționale nr. 861 din 28 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 45 din 22 ianuarie 2007), acestea îndreptătesc persoana care a realizat venituri și care a plătit contribuția sa la bugetul asigurărilor sociale de stat să beneficieze de o pensie care să reflecte nivelul veniturilor realizate în perioada activă a vieții.

Cuantumul pensiei, stabilit potrivit principiului contributivității, se constituie într-un drept câștigat, astfel încât diminuarea acesteia nu poate fi acceptată nici măcar cu caracter temporar. Prin sumele plătite sub forma contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale, persoana în cauză practic și-a câștigat dreptul de a primi o pensie în cuantumul rezultat prin aplicarea principiului contributivității; astfel, contributivitatea ca principiu este de esența dreptului la pensie, iar derogările, chiar și temporare, referitoare la obligația statului de a plăti cuantumul pensiei, rezultat în urma aplicării acestui principiu, afectează substanța dreptului la pensie.

Aceasta nu înseamnă că legea nu poate în viitor să reazeze sistemul de calcul al pensiilor, bazându-se, însă, tot pe principiul contributivității, pentru că, în caz contrar, s-ar ajunge la negarea evoluției în reglementarea juridică a acestui domeniu. De aceea, dacă prin reazerea sistemului de calcul al pensiei în sensul arătat mai sus rezultă un cuantum mai mic al acesteia, statul este obligat să adopte reglementări similare art. 180 alin. (7) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, publicată în Monitorul Oficial al

României, Partea I, nr. 140 din 1 aprilie 2000, și anume să mențină în plată cuantumul pensiei stabilit potrivit reglementărilor anterior în vigoare dacă acesta este mai avantajos. Aceasta este o măsură de protecție a persoanelor care beneficiază de pensie în sensul art. 47 alin. (2) din Constituție, constituind, de asemenea, o speranță legitimă a asiguratului, întemeiată pe prevederile legale în vigoare cu privire la obținerea și încasarea unui anumit cuantum al pensiei.

De asemenea, Curtea constată și anumite insuficiențe de redactare a textului art. 9 din lege. Astfel, potrivit art. 9 alin. (1) din legea criticată, are loc o diminuare cu 15% a cuantumului pensiilor cuvenite sau aflate în plată, ceea ce coroborat cu art. 17 alin. (1) din lege duce la concluzia că o atare diminuare este temporară — până la 31 decembrie 2010. Însă, cu privire la pensiile ce vor fi stabilite sau acordate, a fost diminuată chiar valoarea punctului de pensie, astfel încât coroborarea acestui text legal cu art. 17 alin. (1) din lege nu mai apare ca fiind una clară, ceea ce înseamnă că pentru aceste pensii legiuitorul va trebui să adopte ulterior o lege pentru a le aduce după 1 ianuarie 2011 la nivelul pensiilor care erau în plată la momentul intrării în vigoare a legii criticate. Altfel, s-ar crea o diferență de tratament nepermisă între pensiile aflate în plată și cele ce vor fi stabilite sau acordate. Mai mult, proporțional, valoarea punctului de pensie în ipoteza art. 9 alin. (1) din lege ar fi mai mică decât cea reglementată de art. 9 alin. (2) din aceeași lege, ceea ce este, de asemenea, inadmisibil.

Totodată, Curtea constată că dificultățile bugetului asigurărilor sociale de stat nu pot fi opuse dreptului la pensie în sensul diminuării, chiar și temporare, a cuantumului pensiei, dreptul constituțional la pensie neputând fi afectat de proasta gestionare a bugetului respectiv de către stat.

De asemenea, Curtea observă și unele considerente de principiu referitoare la dreptul la pensie în jurisprudența altor curți constituționale. Astfel, Curtea Constituțională a Ungariei, prin Decizia nr. 455/B/1995, a stabilit că pensia calculată după regulile sistemului de asigurări sociale nu poate fi afectată, iar prin Decizia nr. 277/B/1997 a statuat că modificarea unilaterală a cuantumului pensiilor este neconstituțională, cu referire directă la imposibilitatea legiuitorului de a scădea pensiile mari pentru a crește pensiile mici. Totodată, prin Decizia nr. 39/1999 (XII.21), aceeași instanță constituțională a statuat că pensia (contributivă) este un drept câștigat și cumpărat într-o atât de mare măsură încât modificarea cuantumului său nominal este neconstituțională. De altfel, considerente similare se regăsesc și în Decizia Curții Constituționale din Letonia nr. 2009—43—01 din 21 decembrie 2009.

În consecință, având în vedere gradul ridicat de protecție oferit prin Constituție acestui drept, pentru motivele sus arătate, reducerea cuantumului pensiei contributive, indiferent de procent și indiferent de perioadă, nu poate fi realizată. Rezultă că art. 53 din Constituție nu poate fi invocat ca temei pentru restrângerea exercițiului dreptului la pensie.

Totodată, Curtea constată că, potrivit art. 54 lit. a) din Legea nr. 19/2000, invaliditatea de gradul I este caracterizată „prin pierderea totală a capacității de muncă, a capacității de autoservire, de autoconducție sau de orientare spațială, invalidul necesitând îngrijire sau supraveghere permanentă din partea altei persoane”. În consecință, diminuarea cu 15% a indemnizațiilor de însoțitor pentru pensionarii de invaliditate gradul I, precum și stabilirea unei valori a punctului de pensie inferioară celei existente, necesară la calculul cuantumului brut al indemnizației de însoțitor, contravin art. 47 alin. (1) din

Constituție, statul neîndeplinindu-și obligația de a lua măsuri **adecvate** de protecție socială.

V. Curtea constată că prestațiile sociale care au fost eliminate de textul art. 16 din legea criticată nu sunt prevăzute la nivel constituțional, astfel încât legiuitorul este liber să aprecieze asupra acordării sau neacordării acestora, în funcție de posibilitățile bugetare ale statului. În consecință, eliminarea acestor prestații sociale nu contravine prevederilor constituționale invocate.

VI. Cu privire la prestațiile sociale ale căror cuantum a fost diminuat, Curtea constată următoarele:

— cuantumul prestațiilor sociale prevăzute expres de textul constituțional al art. 47 (de exemplu, ajutorul de șomaj) poate fi diminuat cu respectarea condițiilor impuse de art. 53 din Constituție, cele constatate de către Curte la analiza constituționalității restrângerii exercițiului dreptului la muncă fiind *mutatis mutandis* aplicabile și în acest caz;

— cuantumul prestațiilor sociale care nu sunt prevăzute de textul constituțional al art. 47 (de exemplu cele cuprinse la art. 15 din legea criticată) poate fi dimensionat de către legiuitor în funcție de posibilitățile bugetare existente la un moment dat; astfel, reducerea acestui cuantum nu contravine prevederilor constituționale invocate.

VII. Curtea observă că prin Decizia nr. 415 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 294 din 5 mai 2010, a stabilit că „*dispozițiile art. 147 alin. (1) din Constituție disting — cu privire la obligația de a pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției — între competența Parlamentului, pentru dispozițiile din legi, pe de-o parte, și cea a Guvernului, pentru dispozițiile din ordonanțe ale acestuia, pe de altă parte. Ca atare, pe o perioadă de 45 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a prezentei decizii, Guvernul nu poate adopta o ordonanță de urgență pentru a pune de acord prevederile Legii [...] constatate ca fiind neconstituționale cu dispozițiile Constituției, dar poate iniția un proiect de lege în acord cu cele stabilite prin prezenta decizie*”.

Raportat la situația de față, Curtea reține că legea criticată a fost adoptată prin procedura angajării răspunderii Guvernului în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședința comună din data de 7 iunie 2010. Chiar dacă legea a fost adoptată prin această procedură, ea este și va rămâne un act al Parlamentului atât în sens formal, cât și material. Prin urmare, potrivit art. 147 alin. (2) din Constituție, Curtea constată că este de competența exclusivă a Parlamentului reexaminarea dispozițiilor constatate ca fiind neconstituționale, pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale, iar reexaminarea se va realiza tot în ședința comună a celor două Camere ale Parlamentului.

Curtea, totodată, constată că, în aplicarea art. 147 alin. (2) din Constituție, Parlamentul va reexamina numai dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale, pentru a le pune de acord cu prezenta decizie, și, în măsura în care se impune, va recorela celelalte dispoziții ale legii ca operațiune de tehnică legislativă. *Ad similibis*, a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 1.177 din 12 decembrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 871 din 20 decembrie 2007.

VIII. În final, Curtea constată că, potrivit Deciziei Plenului Curții Constituționale nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta. Astfel, Curtea reține că atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor

art. 147 alin. (4) din Constituție, și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept.

În consecință, așa cum a statuat Curtea și în jurisprudența sa (a se vedea Decizia nr. 1.415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009, Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul

Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010, sau Decizia nr. 415 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 294 din 5 mai 2010), atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează să respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozitivul prezentei decizii.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

## CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Constată că dispozițiile art. 1—8 și cele ale art. 10—17 din Legea privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar sunt constituționale.

2. Constată că dispozițiile art. 9 din Legea privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterile au avut loc la datele de 24 și 25 iunie 2010 și la acestea au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocar, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán, Tudorel Toader, judecători.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,  
**AUGUSTIN ZEGREAN**

Magistrați-asistenți,  
**Ramona Daniela Marițiu**  
**Benke Károly**

★

## OPINIE SEPARATĂ

Prin Decizia nr. 872 din 25 iunie 2010 Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile art. 1—8 și cele ale art. 10—17 din Legea privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar sunt constituționale. Prin aceeași decizie Curtea Constituțională a decis că dispozițiile art. 9 din Legea privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar sunt neconstituționale.

Din conținutul art. 124 alin. (3) din Legea fundamentală, referitoare la înfăptuirea justiției, independența financiară a judecătorului reprezintă o componentă de esență a independenței puterii judecătorești. Remunerația judecătorilor reprezintă o compensație, care ține cont atât de responsabilitățile profesiei de judecător, cât și de regimul strict al incompatibilităților stabilit prin Constituție, precum și prin Legea nr. 303/2004, republicată.

Curtea a constatat că diminuarea cuantumului salariului cu 25% nu contravine independenței judecătorului. Curtea a făcut deosebirea dintre independența funcțională și independența personală a judecătorului. În același timp Curtea a considerat că remunerarea judecătorilor nu este un fapt care asigură independența sistemului judiciar și micșorarea acesteia cu respectarea art. 53 din Constituție nu determină o amenințare la adresa sistemului judiciar.

Prima noastră obiecție se referă la modalitatea în care Curtea a analizat independența sistemului judiciar și legătura dintre această independență și remunerarea judecătorului.

Considerăm că remunerarea adecvată constituie o condiție esențială a independenței judecătorului, așa cum reiese și din dispozițiile art. 11 din Principiile de bază referitoare la independența magistraturii, adoptate prin rezoluțiile Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr. 40/146 din 13 decembrie 1985. Aceste principii, deși prevăzute de rezoluții ale Adunării Generale, care nu au în sine un caracter obligatoriu, au dobândit un caracter obligatoriu, fiind astăzi considerate norme juridice cu caracter cutumiar, în sensul art. 38 paragraful 2 din Statutul Curții Internaționale de Justiție, care reglementează izvoarele dreptului internațional. Caracterul cutumiar, obligatoriu al acestor norme este recunoscut în dreptul internațional, cel mai recent prin comentariul art. 14 din Pactul internațional relativ la drepturile civile și politice, convenție semnată și ratificată de România.

Referitor la invocarea art. 53 din Constituție și independența magistraților, interpretarea pe care o dăm provine din caracterul diferit al acestei reglementări în diverse dispoziții constituționale și în Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene. Considerăm că remunerarea magistraților trebuie menținută, pentru că existența unui stat de drept este fundamentală și este legată în mod indisolubil de independența și imparțialitatea justiției. Este cu atât mai important în această perioadă limitată să se mențină un stat de drept.

Judecător,

**Iulia Antoanella Motoc**

## CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

## DECIZIA Nr. 873

din 25 iunie 2010

**referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor**

Cu Adresa nr. 100 din 15 iunie 2010, Înalta Curte de Casație și Justiție a transmis Curții Constituționale sesizarea referitoare la neconstituționalitatea dispozițiilor Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, adoptată în temeiul prevederilor art. 114 alin. (3) din Constituție, în urma angajării răspunderii Guvernului în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședința comună din data de 7 iunie 2010.

Sesizarea formulată de către Înalta Curte de Casație și Justiție, în temeiul art. 146 lit. a) din Constituție și al art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, s-a hotărât în ședința din data de 15 iunie 2010, prin Hotărârea nr. 2 a Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, fiind votată de cei 86 de judecători prezenți din totalul de 113 judecători în funcție ai instanței supreme, în conformitate cu art. 25 lit. c) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară.

Sesizarea de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 7.779 din 15 iunie 2010 și constituie obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 1.533A/2010.

Autorul sesizării de neconstituționalitate consideră că Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, adoptată în temeiul prevederilor art. 114 alin. (3) din Constituție, prin angajarea răspunderii Guvernului în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședința comună din data de 7 iunie 2010, contravine prevederilor constituționale ale art. 124 alin. (3), ale art. 15 alin. (2), ale art. 47 alin. (2) și ale art. 53, precum și celor ale art. 20, raportate la art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, pentru următoarele considerente:

1. În accepțiunea prevederilor art. 124 alin. (3) din Constituție, independența financiară a judecătorului reprezintă o componentă esențială a independenței justiției, iar, în contradicție cu acest principiu constituțional, art. 1, 3 și 12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor prevăd eliminarea pensiei de serviciu a judecătorilor, fără a se ține seama de faptul că pensia de serviciu este inclusă în cariera judecătorului, întocmai ca numirea, formarea profesională continuă, evaluarea și promovarea, pensionarea marcând momentul final al carierei judecătorului și având semnificația juridică a unui drept câștigat, care trebuie să producă efecte juridice indiferent de circumstanțe.

2. Pensia de serviciu a magistraților reprezintă o compensație a absenței unor drepturi fundamentale, cum sunt drepturile exclusiv politice (dreptul de a fi aleși în Camera Deputaților, Senat, în funcția de Președinte al României ori în organele administrației locale, precum și dreptul de a fi aleși în Parlamentul European) și drepturile social-economice (dreptul la negocieri colective în materie de muncă, dreptul la grevă, libertatea economică), precum și a incompatibilităților stabilite la nivel constituțional pe parcursul întregii cariere profesionale [potrivit art. 125 alin. (3) din Constituție, funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior].

De asemenea, acestor incompatibilități li se adaugă interdicțiile prevăzute de art. 5—11 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, iar, pe de altă parte, stabilirea pensiei de serviciu a judecătorilor ține seama de responsabilitățile și riscurile profesiei de judecător, care privesc întreaga durată a carierei acestuia.

În concluzie, regimul strict al absenței unor drepturi, al incompatibilităților și interdicțiilor stabilit prin Legea fundamentală și dezvoltat prin lege specială, precum și responsabilitățile și riscurile impun acordarea dreptului la pensia de serviciu.

În acest context, autorul sesizării precizează că reglementarea pensiei de serviciu pentru anumite categorii profesionale și deci și pentru judecători își găsește temeiul legal în legislația europeană, și anume Directiva Consiliului Comunităților Europene 86/378/CEE din 24 iulie 1986 privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în cadrul regimurilor profesionale de securitate

socială, astfel cum a fost modificată prin Directiva 96/97/CE a Consiliului Uniunii Europene din 20 decembrie 1996. Acest act european creează cadrul legal la nivelul Uniunii Europene pentru ca statele membre, în considerarea locului și a rolului unui anumit sector profesional, să stabilească pentru acesta un regim profesional de securitate socială, cu respectarea principiului egalității de tratament între bărbați și femei. Astfel, instituirea pensiei de serviciu a judecătorilor ține seama de locul și de rolul justiției în statul de drept, precum și de legislația europeană privind regimurile profesionale de securitate socială.

Totodată, Carta europeană privind statutul judecătorilor, adoptată cu ocazia reuniunii multilaterale având ca obiect statutul judecătorilor în Europa, organizată de Consiliul Europei în perioada 8—10 iulie 1998, stabilește în art. 6.4 că „statul asigură judecătorilor care au atins vârsta legală de încetare a funcției lor, după exercitarea acestei funcții cu statut profesionist pe parcursul unei anumite perioade de timp, plata unei pensii al cărei nivel să fie apropiat posibil de nivelul ultimei sale remunerări în activitatea jurisdicțională”. În același sens, Avizul nr. 1 (2001) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni referitor la standardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor prevede, în concluziile sale, că „remunerarea judecătorilor trebuie să fie corespunzătoare cu rolul și responsabilitățile acestora și trebuie să asigure în mod adecvat plata concediilor medicale și a pensiei. Ea trebuie protejată prin prevederi legale specifice împotriva diminuărilor și trebuie să existe prevederi privind mărirea salariilor în raport cu creșterea prețurilor”.

Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, abrogarea dispozițiilor care reglementează pensia de serviciu a judecătorilor contravine art. 124 alin. (3) din Constituție. Astfel, prin Decizia nr. 20/2000 referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a art. 41 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și a dispozițiilor art. 198 din aceeași lege, prin care a fost abrogat art. 103 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată, Curtea Constituțională a statuat că dispozițiile constituționale conform cărora „judecătorii sunt independenți și se supun numai legii” nu au caracter declarativ, ci constituie norme constituționale obligatorii pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței



judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art. 1 alin. (3) din Constituție. Așa fiind, Curtea Constituțională a stabilit că abrogarea art. 103 din Legea nr. 92/1992, republicată, care reglementa pensia de serviciu a magistraților, contravine principiului stabilit în art. 124 alin. (3) din Legea fundamentală.

Prin aceeași decizie Curtea Constituțională a statuat că instituirea pensiei de serviciu pentru magistrați nu reprezintă un privilegiu, ci este justificată în mod obiectiv, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutelor speciale cărora trebuie să li se supună magistrații.

Prin urmare, concluzionează autorul sesizării, Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, chiar în lipsa unei abrogări exprese a dispozițiilor referitoare la pensia de serviciu cuprinse în Legea nr. 303/2004, echivalează cu aceasta și este, în consecință, neconstituțională.

Totodată, eliminarea pensiei de serviciu a magistraților este contrară exigențelor actuale cuprinse în documentele internaționale referitoare la drepturile magistraților, în considerarea importanței rolului acestora în apărarea statului de drept. „Principiile fundamentale privind independența magistraturii”, adoptate de cel de-al VII-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților (Milano, 26 august—6 septembrie 1985) și confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin rezoluțiile nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr. 40/146 din 13 decembrie 1985, prevăd în mod expres prin art. 11 că „durata mandatului judecătorilor, independența acestora, siguranța lor, remunerația corespunzătoare, condițiile de muncă, pensiile și vârsta de pensionare sunt în mod adecvat garantate prin lege”.

În mod asemănător, „Recomandarea nr. R (94) 12 cu privire la independența, eficacitatea și rolul judecătorilor”, adoptată la 13 octombrie 1994 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, subliniind importanța independenței judecătorilor în scopul întăririi preeminenței dreptului în statele democratice și în considerarea art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a „Principiilor fundamentale [ale Organizației Națiunilor Unite] privind independența magistraturii”, anterior menționate, a stabilit, printre alte importante măsuri pe care statele membre urmează să le adopte, și pe aceea „de a veghea ca statutul și remunerația judecătorilor să fie pe măsura demnității profesiei lor și a responsabilităților pe care și le asumă”.

3. Dispozițiile Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor care prevăd recalcularea pensiilor de serviciu contravin și prevederilor art. 15 alin. (2) din Constituție, potrivit cărora „legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile”.

În acest sens, prin Decizia nr. 375/2005 referitoare la sesizările de neconstituționalitate a Legii privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, Curtea Constituțională a stabilit că noile reglementări — privind criteriile și condițiile concrete ale exercitării dreptului la pensie, inclusiv modul de calcul și de actualizare a cuantumului pensiei — „nu pot fi aplicate cu efecte retroactive, respectiv în privința cuantumului pensiilor anterior stabilite, ci numai pentru viitor, începând cu data intrării lor în vigoare”. Referitor la aplicarea noilor reglementări asupra raporturilor juridice născute anterior, instanța de contencios constituțional a reținut că „legiuitorul este liber să redimensioneze, printr-o lege nouă, durata mandatelor funcțiilor de conducere în alt fel decât legea în vigoare, dar numai pentru viitor, nu și pentru mandatele în curs, altfel ar însemna să nesocotească regula neretroactivității legii, care este normă de nivel constituțional, prevăzută în art. 15 alin. (2) din Legea fundamentală”.

4. Autorul sesizării de neconstituționalitate mai susține că legea criticată impune o pierdere ireversibilă a pensiei de

serviciu, aceasta echivalând cu o veritabilă expropriere, aducând atingere art. 1 paragraful 2 din Protocolul nr. 1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Totodată, consideră că dispozițiile art. 53 din Constituție nu sunt incidente în cauză. Astfel, referitor la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, Curtea Constituțională, în considerentele Deciziei nr. 1.414/2009, considerente general obligatorii, a stabilit că de esența legitimității constituționale a restrângerii exercițiului unui drept sau al unei libertăți este caracterul excepțional și temporar al acesteia și că este sarcina statului să găsească soluții pentru contracararea efectelor crizei economice, printr-o politică economică și socială adecvată. Diminuarea veniturilor personalului din autoritățile și instituțiile publice nu poate constitui, pe termen lung, o măsură proporțională cu situația invocată de inițiatorul proiectului de lege, iar eventuala intervenție legislativă în sensul prelungirii acestei măsuri poate determina efecte contrarii celor vizate, în sensul tulburării bune funcționări a instituțiilor și autorităților publice.

Având în vedere aceste considerente, autorul sesizării susține că, în primul rând, legea criticată impune o restrângere cu caracter permanent a exercițiului dreptului la pensie, recalcularea pensiilor de serviciu operând fără vreo limitare temporară, așa cum rezultă din dispozițiile art. 3 și 12, fiind reglementată sub condiție suspensivă. Așadar, legea criticată nu numai că nu consfințește caracterul temporar al restrângerii exercițiului dreptului la pensie, ci stabilește explicit o pierdere cu caracter permanent a pensiei de serviciu și, prin urmare, nu are legitimitate constituțională, în sensul considerentelor Deciziei Curții Constituționale nr. 1.414/2009.

În al doilea rând, caracterul excepțional al restrângerii exercițiului dreptului la pensie nu poate fi susținut, în condițiile în care legea criticată constituie o a doua măsură de restrângere a exercițiului unor drepturi adoptată într-un interval de aproximativ 6 luni. Astfel, prin Legea nr. 329/2009 privind reorganizarea unor autorități și instituții publice, raționalizarea cheltuielilor publice, susținerea mediului de afaceri și respectarea acordurilor-cadru cu Comisia Europeană și Fondul Monetar Internațional, invocându-se aceeași situație de criză economică, exercițiul unor drepturi a fost restrâns cu caracter temporar.

Or, restrângerea sistematică, repetată, a exercițiului unor drepturi, care tinde să devină o regulă în conduita autorității publice, care adoptă această măsură, iar nu o excepție, se situează în afara cadrului constituțional, pe care îl trasează dispozițiile art. 53 și jurisprudența Curții Constituționale.

În al treilea rând, diminuarea substanțială a cuantumului pensiilor, determinată de recalcularea acestora impusă prin legea criticată, are drept consecință nerespectarea condiției referitoare la caracterul rezonabil și proporțional al restrângerii exercițiului dreptului prevăzut de art. 47 alin. (2) din Constituție, caracter de care depinde compatibilitatea restrângerii exercițiului unor drepturi cu Legea fundamentală, în conformitate cu Decizia Curții Constituționale nr. 1.414/2009.

Or, diminuarea substanțială a cuantumului pensiilor ca urmare a recalculării acestora în condițiile legii criticate pune în discuție legitimitatea constituțională a restrângerii exercițiului dreptului la pensie, prevăzut în art. 47 alin. (2) din Constituție, din punct de vedere al caracterului rezonabil și proporțional al măsurii de restrângere.

5. Totodată, din perspectiva art. 1 din Protocolul nr. 1 și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la aceste dispoziții, drepturile care decurg din contribuțiile în cadrul regimurilor de securitate socială, cum este dreptul la pensie, constituie drepturi patrimoniale, care intră sub protecția art. 1 din Protocol.

Recunoscând marja de apreciere a statelor în materia legislației sociale, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat obligația autorităților publice de a menține un just echilibru între interesul general și imperativele protecției drepturilor fundamentale ale persoanei, echilibru care nu este menținut ori de câte ori, prin diminuarea drepturilor patrimoniale, persoana trebuie să suporte o sarcină excesivă și disproporționată. Într-o astfel de situație, există o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, determinată de încălcarea caracterului rezonabil și proporțional al diminuării drepturilor patrimoniale. (Cauza *Kjartan Asmundsson contra Islandei*, 2004, Cauza *Moskal contra Poloniei*, 2009).

Or, diminuarea drepturilor patrimoniale prevăzută de legea criticată, cu consecința pierderii dreptului la pensia de serviciu, impune persoanelor cărora le este aplicabilă o sarcină excesivă și disproporționată, fără a menține un just echilibru între interesul general și imperativele protecției drepturilor fundamentale ale persoanei.

În ceea ce privește pensiile speciale, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în aplicarea art. 1 din Protocolul nr. 1, recunoaște și ocrotește pensia stabilită pentru anumite profesii și nu permite ca acest drept să fie diminuat decât în cazuri excepționale, cu respectarea principiului proporționalității, ceea ce înseamnă că măsura aplicată să fie justificată de scopul legitim urmărit (Cauza *Banfield contra Regatului Unit*, 2005).

În concluzie, autorul sesizării de neconstituționalitate susține că pierderea pensiei de serviciu are semnificația juridică a unei exproprieri, situație în care trebuiau luate toate măsurile juridice impuse de această instituție.

6. Prin Adresa înregistrată sub nr. 8.067 din 18 iunie 2010, Înalta Curtea de Casație și Justiție a transmis Curții Constituționale o „dezvoltare argumentativă” prin care arată că, întrucât invocarea art. 53 din Constituție pentru luarea măsurilor de austeritate vizează apărarea securității naționale, în mod obligatoriu sunt incidente în cauză dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență, cu modificările și completările ulterioare, securitatea națională fiind prevăzută în art. 3 lit. a) ca o situație care reclamă intervenția stării de urgență. Potrivit acestui text de lege, „starea de urgență reprezintă ansamblul de măsuri excepționale de natură politică, economică și de ordine publică aplicabile pe întreg teritoriul țării sau în unele unități administrativ-teritoriale care se instituie în următoarele situații: a) existența unor pericole grave actuale sau iminente privind securitatea națională ori funcționarea democrației constituționale”. Dispozițiile art. 4 din aceeași ordonanță de urgență obligă ca, pe durata măsurilor excepționale vizate de protecția securității naționale, restrângerea drepturilor și a libertăților fundamentale să se realizeze cu respectarea art. 53 din Constituție.

Prin urmare, susține autorul sesizării, plasarea măsurilor de austeritate sub auspiciile securității naționale obligă la respectarea procedurii instituirii și încetării stării de urgență, astfel cum este reglementată în cap. II din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/1999. Astfel, starea de urgență se instituie de Președintele României, prin decret, contrasemnat de primul-ministru și publicat, de îndată, în Monitorul Oficial al României, Partea I. După aducerea acestuia neîntârziat la cunoștința populației, inclusiv a măsurilor urgente preconizate, în termen de cel mult 5 zile de la instituirea stării de urgență, Președintele României solicită Parlamentului încuviințarea măsurii adoptate, operând revocarea în situația în care Parlamentul nu încuviințează starea instituită.

Așadar, Guvernul nu se putea substitui atribuțiilor Președintelui României și Parlamentului pentru a lua măsuri de austeritate implicând securitatea națională decât prin încălcarea art. 53 și a art. 93 din Constituție, deoarece acest ultim text

constituțional prevede că Președintele României instituie, potrivit legii, starea de asediu sau starea de urgență în întreaga țară ori în unele unități administrativ-teritoriale și solicită Parlamentului încuviințarea măsurii adoptate, în cel mult 5 zile de la luarea acesteia.

Data fiind gravitatea extremă a măsurilor ce se pot lua din rațiuni de securitate națională, nici Guvernul și nicio altă entitate statală, în afara celor prevăzute expres de Constituție și de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/1999, nu puteau proclama formal imperative de securitate națională și nu puteau uzurpa competența constituțională stabilită în sarcina Parlamentului ori să dispună alte măsuri decât cele care ar fi trebuit dispuse constituțional, care trebuiau în mod obligatoriu să circumscrie stabilirea situației care impune măsurile excepționale vizând securitatea națională, zona în care se instituie acestea, perioada pentru care se instituie, drepturile și libertățile fundamentale care se restrâng cu respectarea art. 53 din Constituție, astfel cum dispune art. 14 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/1999.

La data de 22 iunie 2010, prin Adresa cu nr. 108, Înalta Curte de Casație și Justiție a transmis Curții Constituționale punctul de vedere al Avocatului Poporului, exprimat la solicitarea Asociației „Themis-Casația” a foștilor judecători și magistrați-asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție, prin care se arată că diminuarea pensiilor încalcă dreptul fundamental la proprietate și reguli de drept, precum cele referitoare la drepturile câștigate.

În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, sesizarea a fost transmisă președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și formula punctele de vedere asupra sesizării de neconstituționalitate.

**Președintele Senatului** a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. 8.231 din 23 iunie 2010, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate este întemeiată pentru următoarele motive:

1. Prevederile art. 1, 3 și 12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor instituie eliminarea pensiei de serviciu a judecătorilor, fără a se ține seama de faptul că pensia de serviciu este inclusă în cariera judecătorului, întocmai ca numirea, formarea profesională continuă, evaluarea și promovarea, pensionarea marcând momentul final al carierei judecătorului, intrând astfel în contradicție cu norma constituțională prevăzută la art. 124 alin. (3) potrivit căreia „judecătorii sunt independenți și se supun numai legii”.

Pensia de serviciu a judecătorilor reprezintă o compensație a absenței unor drepturi fundamentale, iar, așa cum a statuat și Curtea Constituțională prin Decizia nr. 20/2000, dispozițiile constituționale ale art. 124 alin. (3) nu au un caracter declarativ, ci instituie norme constituționale obligatorii pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art. 1 alin. (3) din Constituție.

2. Dispozițiile Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor pun în discuție și încălcarea prevederilor art. 15 alin. (2) din Constituție. Prin Decizia nr. 375/2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 591 din 8 iulie 2005, Curtea Constituțională a statuat că noile reglementări „nu pot fi aplicate cu efecte retroactive, respectiv în privința cuantumului pensiilor anterior stabilite, ci numai pentru viitor, începând cu data intrării lor în vigoare”.

3. Legea criticată impune o pierdere ireversibilă a pensiei de serviciu, aceasta echivalând cu o veritabilă exproprieri, aducând atingere art. 1 paragraful 2 din Protocolul nr. 1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Dispozițiile art. 53 din Constituție sunt semnalate având incidență în cauză. Astfel, referitor la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, Curtea Constituțională, în considerentele Deciziei nr. 1.414/2009, considerente general obligatorii, a stabilit că de esența legitimității constituționale a restrângerii exercițiului unui drept sau al unei libertăți este caracterul excepțional și temporar al acesteia și că este sarcina statului să găsească soluții pentru contracararea efectelor crizei economice, printr-o politică economică și socială adecvată. Diminuarea veniturilor personalului din autoritățile și instituțiile publice nu poate constitui, pe termen lung, o măsură proporțională cu situația invocată de inițiatorul proiectului de lege, iar eventuala intervenție legislativă în sensul prelungirii acestei măsuri poate determina efecte contrarii celor vizate, în sensul tulburării bunei funcționări a instituțiilor și autorităților publice.

Însă legea criticată impune o restrângere cu caracter permanent a exercițiului dreptului la pensie, recalcularea pensiilor de serviciu operând fără vreo limitare temporară, așa cum rezultă din dispozițiile art. 3 și 12, fiind reglementată sub condiție suspensivă. Așadar, legea criticată nu numai că nu consfințește caracterul temporar al restrângerii exercițiului dreptului la pensie, ci stabilește explicit o pierdere cu caracter permanent a pensiei de serviciu și, prin urmare, nu are legitimitate constituțională, în sensul considerentelor Deciziei Curții Constituționale nr. 1.414/2009.

4. Referirile autorilor sesizării la dispozițiile Protocolului nr. 1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului sunt pe deplin întemeiate.

**Guvernul** a transmis Curții Constituționale, prin Adresa înregistrată sub nr. 8.259 din 23 iunie 2010, punctul său de vedere cu privire la impactul bugetar al adoptării Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, așa cum a fost el stabilit de ministrul de resort. În tabelul anexat se arată că economia totală pentru bugetul de stat rezultată din eliminarea pensiilor de serviciu ale personalului diplomatic și consular, personalului aeronautic civil navigant și nenavigant, funcționarilor publici parlamentari, senatorilor, deputaților, magistraților, personalului auxiliar de specialitate din cadrul instanțelor judecătorești și personalului Curții de Conturi este de 170.198.380 RON. Cu privire la eliminarea pensiilor speciale din sistemul de apărare și ordine publică, se arată că recalcularea va viza 155.842 de pensii și că prin operațiunea realizată se vor obține „economii rezultate din recalcularea pensiilor mari și foarte mari (cele care depășesc suma de 3.000 lei)”.

Cu Adresa înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 8.316 din 23 iunie 2010, Guvernul a transmis punctul său de vedere referitor la constituționalitatea dispozițiilor Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor. În ceea ce privește dispozițiile art. 15 alin. (2) din Constituție, apreciază că măsura recalculării pensiilor își produce efecte de la data intrării în vigoare a legii criticate, fără a afecta pensiile deja încasate și, prin urmare, nu se încalcă principiul neretroactivității legii. Totodată, arată că dreptul la pensie este dreptul garantat de Constituție, iar nu cuantumului acestuia și că legiuitorul este în drept să modifice, ori de câte ori apare această necesitate, condițiile și criteriile de acordare a pensiilor, modul de calcul și cuantumul acestora.

Referitor la critica de neconstituționalitate raportată la prevederile art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, arată că și aceasta este neîntemeiată, deoarece Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că legea nu garantează un anumit cuantum al dreptului patrimonial, ci doar plata acestuia, ca drept câștigat.

În ceea ce privește principiul independenței judecătorilor, Guvernul susține că dispozițiile art. 124 alin. (3) din Constituție

nu sunt incidente, deoarece nu poate fi stabilită o relație de tipul cauză-efect între cuantumul pensiei și independența magistraților.

**Președintele Camerei Deputaților** nu a comunicat Curții Constituționale punctul său de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

#### CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Senatului și Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, celelalte documente depuse la dosar, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 1, 10, 15, 16 și 18 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze sesizarea de neconstituționalitate.

Obiecția de neconstituționalitate se referă la dispozițiile Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, adoptată în temeiul prevederilor art. 114 alin. (3) din Constituție, în urma angajării răspunderii Guvernului în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședința comună din data de 7 iunie 2010. Întrucât nu a fost depusă o moțiune de cenzură, „proiectul de lege prezentat, modificat sau completat, după caz, cu amendamente acceptate de Guvern, se consideră adoptat”, în temeiul art. 114 alin. (3) din Constituție.

Înalta Curte de Casație și Justiției critică, în principal, dispozițiile art. 1, 3 și 12 din această lege, dispoziții care au următorul cuprins:

— Art. 1: *„Pe data intrării în vigoare a prezentei legi, următoarele categorii de pensii stabilite pe baza legislației anterioare devin pensii în înțelesul Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare:*

- a) *pensiile militare de stat;*
- b) *pensiile de stat ale polițiștilor și ale funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciarelor;*
- c) *pensiile de serviciu ale judecătorilor, procurorilor și judecătorilor, respectiv magistraților-asistenți ai Curții Constituționale;*
- d) *pensiile de serviciu ale personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea;*
- e) *pensiile de serviciu ale personalului diplomatic și consular;*
- f) *pensiile de serviciu ale funcționarilor publici parlamentari;*
- g) *pensiile de serviciu ale deputaților și senatorilor;*
- h) *pensiile de serviciu ale personalului aeronautic civil navigant profesionist din aviația civilă;*
- i) *pensiile de serviciu ale personalului Curții de Conturi, convenite sau aflate în plată, se recalculează prin determinarea punctajului mediu anual și a cuantumului fiecărei pensii, utilizând algoritmul de calcul prevăzut de Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare.”;*

— Art. 3: *„(1) Pensiile prevăzute la art.1, stabilite potrivit prevederilor legilor cu caracter special, convenite sau aflate în plată, se recalculează prin determinarea punctajului mediu anual și a cuantumului fiecărei pensii, utilizând algoritmul de calcul prevăzut de Legea nr.19/2000.*

*(2) În situația pensiilor dintre cele prevăzute la alin. (1) care au fost stabilite în baza legilor speciale, pensia din sistemul public se determină, considerându-se a fi îndeplinite condițiile de acordare prevăzute de Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare.*

*(3) În termen de 15 zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi se elaborează metodologia de recalculare a pensiilor prevăzute la art. 1, care se aprobă prin hotărâre a Guvernului.”;*

— Art. 12: „*Persoanele ale căror drepturi la pensie sunt stabilite, în condițiile legii, ulterior datei intrării în vigoare a prezentei legi, vor fi supuse automat procesului de recalculare, astfel cum este reglementat de prezenta lege.*”

Autorul obiecției de neconstituționalitate susține că aceste dispoziții, precum și Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, în ansamblu, contravin prevederilor constituționale ale art. 15 alin. (2) privind neretroactivitatea legii, ale art. 47 alin. (2) privind dreptul la pensie, ale art. 53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, ale art. 124 alin. (3) privind independența judecătorilor, precum și celor ale art. 20 referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului, raportate la prevederile art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, privind protecția proprietății private.

Analizând obiecția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele:

**I. Referitor la critica de neconstituționalitate privind încălcarea art. 15 alin. (2) din Constituție,** Înalta Curte de Casație și Justiție consideră că dispozițiile Legii privind unele măsuri în domeniul pensiilor care prevăd recalcularea pensiilor de serviciu prin determinarea punctajului mediu anual și a cuantumului fiecărei pensii, utilizând algoritmul de calcul prevăzut de Legea nr. 19/2000, încalcă principiul constituțional al neretroactivității legii, potrivit căruia „*legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile*”.

Curtea reține că, în principiu, pensia de serviciu a unei categorii profesionale, reglementată printr-o lege specială, are două componente, și anume pensia contributivă și un supliment din partea statului. Partea contributivă a pensiei de serviciu se suportă din bugetul asigurărilor sociale de stat, pe când partea care depășește acest cuantum se suportă din bugetul de stat. Acordarea acestui supliment ține de politica statului în domeniul asigurărilor sociale și nu se subsumează dreptului constituțional la pensie, astfel cum este reglementat în art. 47 alin. (2) din Constituție.

Pensiile speciale, nefiind un privilegiu, ci fiind instituite de către legiuitor în considerarea unui anumit statut special al categoriei profesionale respective, pot fi eliminate doar dacă există o rațiune suficient de puternică spre a duce în final la diminuarea prestațiilor sociale ale statului sub forma pensiei. Or, în cazul de față, o atare rațiune este, așa cum rezultă din expunerea de motive a legii criticate, atât grava situație de criză economică și financiară cu care se confruntă statul (bugetul de stat și cel al asigurărilor sociale de stat), cât și necesitatea reformării sistemului de pensii, prin eliminarea inechităților din acest sistem.

Având în vedere acestea, Curtea constată că în conceptul de „drepturi câștigate” pot intra doar prestațiile deja realizate până la intrarea în vigoare a noii reglementări. Prin urmare, numai dacă legiuitorul ar fi intervenit asupra acestor prestații deja încasate s-ar fi încălcat dispozițiile art. 15 alin. (2) din Constituție. În acest sens este și Decizia nr. 458 din 2 decembrie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 24 din 13 ianuarie 2004, prin care Curtea a statuat că „o lege nu este retroactivă atunci când modifică pentru viitor o stare de drept născută anterior și nici atunci când suprimă producerea în viitor a efectelor unei situații juridice constituite sub imperiul legii vechi, pentru că în aceste cazuri legea nouă nu face altceva decât să refuze supraviețuirea legii vechi și să reglementeze modul de acțiune în timpul următorilor ei în vigoare, adică în domeniul ei propriu de aplicare”.

În concluzie, Curtea constată că dispozițiile Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor nu contravin prevederilor constituționale ale art. 15 alin. (2) privind neretroactivitatea legii.

**II. Referitor la critica de neconstituționalitate privind încălcarea art. 20 din Constituție, raportat la art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale,** Curtea reține că, potrivit art. 1 din Protocolul nr. 1 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, „*Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale*”. Noțiunea „*bun*” utilizată de acest text are o semnificație autonomă, putându-se considera că pensia este un bun care intră sub protecția acestui text.

Având în vedere însă cele două componente ale pensiei de serviciu, precum și faptul că a doua componentă, adică suplimentul din partea statului, se acordă numai în măsura în care există resursele financiare necesare, suprimarea pentru viitor a acestei componente, fără afectarea părții contributive, nu poate avea semnificația unei exproprieri.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în hotărârea pronunțată în Cauza *Muller contra Austriei*, 1972, a subliniat faptul că, deși art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție garantează drepturile patrimoniale ale unei persoane care a contribuit la sistemul de asigurări sociale, „*acest text nu poate fi interpretat în sensul că acea persoană ar avea dreptul la o pensie într-un anumit cuantum*”.

**III. Referitor la critica de neconstituționalitate privind încălcarea art. 53 din Constituție,** Curtea reține că justificarea de către Guvern a adoptării legii criticate are în vedere „*evoluția crizei economice în anul 2009, precum și extinderea acesteia în cursul anului 2010*”. Astfel, Guvernul consideră că „*se impune adoptarea de măsuri în vederea respectării angajamentelor asumate de România prin semnarea acordurilor de împrumut cu organisme financiare internaționale, acorduri absolut necesare pentru stabilitatea economică a României, pentru atingerea țintelor de deficit ale bugetului general consolidat în anul 2010*”.

Totodată, se arată în expunerea de motive, neadoptarea acestor măsuri ar duce la pierderea acordurilor cu instituțiile financiare internaționale, cu consecința creării unor dezechilibre macroeconomice, de natură să ducă la imposibilitatea relansării economice, precum și la creșterea excesivă a deficitului bugetar.

Însă Curtea observă că la secțiunea a 4-a din expunerea de motive, intitulată „*Impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (pe 5 ani)*”, nu se face nicio precizare cu privire la modificările veniturilor bugetare.

Distinct față de acestea, Curtea constată că prevederile art. 53 din Constituție referitoare la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți nu sunt aplicabile în cauza de față, deoarece dispozițiile legii criticate nu restrâng dreptul la pensie, ca drept fundamental prevăzut la art. 47 alin. (2) din Constituție, ci prevăd recalcularea pensiilor de serviciu, prin algoritmul utilizat de Legea nr. 19/2000, cuantumul rezultat fiind mult mai mic, ceea ce conduce astfel la eliminarea pensiei de serviciu, sub aspectul cuantumului acesteia. Or, legiuitorul este în măsură să acorde, să modifice sau să suprimă componenta suplimentară a pensiei de serviciu, în funcție de posibilitățile financiare ale statului, dar, evident, cu respectarea și a celorlalte prevederi sau principii constituționale.

Totodată, Curtea reține că dispozițiile art. 53 referitoare la restrângerea exercițiului unui drept sau al unei libertăți fundamentale nu au aplicabilitate în cauza de față. De asemenea, nici susținerile autorului obiecției de neconstituționalitate referitoare la condițiile în care se stabilește situația de urgență, astfel cum este definită prin dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 1/1999, nu sunt relevante.

**IV. Referitor la critica de neconstituționalitate privind încălcarea art. 124 alin. (3) din Constituție,** Înalta Curte de Casație și Justiție consideră că Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, prin eliminarea pensiei de serviciu a magistraților, contravine principiului independenței judecătorilor.

Art. 3 din legea criticată prevede că pensiile stabilite la art. 1, printre care și „lit. c) pensiile de serviciu ale judecătorilor, procurorilor și judecătorilor, respectiv magistraților asistenți ai Curții Constituționale” convenite sau aflate în plată, se recalculează prin determinarea punctajului mediu anual și a cuantumului fiecărei pensii, utilizându-se algoritmul de calcul prevăzut de Legea nr. 19/2000, cu modificările și completările ulterioare.

Pensiile de serviciu ale judecătorilor, procurorilor și magistraților-asistenți sunt reglementate în art. 82 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 826 din 13 septembrie 2005, cu modificările și completările ulterioare, potrivit căruia „Judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți [...], cu o vechime de cel puțin 25 de ani în funcția de judecător ori procuror, magistrat-asistent [...] se pot pensiona la cerere și pot beneficia, la împlinirea vârstei de 60 de ani, de pensie de serviciu, în cuantum de 80% din baza de calcul reprezentată de indemnizația de încadrare brută lunară sau de salariul de bază brut lunar, după caz, și sporurile avute în ultima lună de activitate înainte de data pensionării”.

Curtea observă că, din dispozițiile art. 1 lit. c) și art. 3 din legea criticată, reiese că pensia de serviciu a judecătorilor, procurorilor și magistraților-asistenți, reglementată prin art. 82 din Legea nr. 303/2004, și pensia de serviciu a judecătorilor Curții Constituționale, reglementată prin art. 72 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, în cuantum de 80% din indemnizația de încadrare brută lunară sau din salariul de bază brut lunar, se recalculează utilizând algoritmul de calcul prevăzut de Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 140 din 1 aprilie 2000, cu modificările și completările ulterioare, algoritmul utilizat pentru toți asigurații din sistemul public general, ceea ce echivalează cu eliminarea pensiei de serviciu a magistraților, sub aspectul cuantumului acesteia. Este evident, însă, că dispozițiile legii criticate se referă numai la cuantumul pensiei de serviciu, rămânând neafectate cerințele speciale de acordare a pensiei de serviciu a magistraților, cerințe prevăzute de același text din Legea nr. 303/2004 — și anume vechimea de cel puțin 25 de ani în funcția de judecător, procuror, magistrat-asistent ori alte funcții expres prevăzute de lege și vârsta minimă de pensionare de 60 ani — și care constituie condiții speciale față de condițiile generale aplicabile celorlalți asigurați din sistemul public de pensii.

Analizând enumerarea prevăzută în art. 1 lit. c) din legea criticată, și anume judecătorii, procurorii și judecătorii, respectiv magistrații-asistenți ai Curții Constituționale, Curtea observă, pe de o parte, că dispozițiile criticate nu menționează o altă categorie de magistrați, care, potrivit art. 82 din Legea nr. 303/2004, are dreptul la pensie de serviciu, și anume magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție, iar, pe de altă parte, constată că este necesară o examinare a statutului magistraților.

Astfel, statutul judecătorilor și procurorilor este reglementat la nivel constituțional, în art. 125 — pentru judecători și în art. 132 — pentru procurori, dispoziții care fac parte din titlul III „Autoritățile publice”, cap. VI „Autoritatea judecătorească”, secțiunea 1 „Instanțele judecătorești” (art. 124—130), secțiunea a 2-a „Ministerul Public” (art. 131 și 132) și secțiunea a 3-a „Consiliul Superior al Magistraturii” (art. 133 și 134). Potrivit art. 125 din Legea fundamentală, judecătorii numiți de Președintele

României sunt inamovibili; propunerile de numire, precum și promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor sunt de competența Consiliului Superior al Magistraturii, iar funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior. Potrivit art. 132 din Constituție, procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției, iar funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior.

La nivel infraconstituțional, statutul magistraților este reglementat prin Legea nr. 303/2004, potrivit căreia judecătorii sunt independenți, se supun numai legii și trebuie să fie imparțiali, procurorii numiți de Președintele României se bucură de stabilitate și sunt independenți, în condițiile legii, iar magistrații-asistenți se bucură de stabilitate. Cap. II din Legea nr. 303/2004 stabilește o serie de incompatibilități și interdicții pentru judecători și procurori, care se aplică în mod corespunzător și magistraților-asistenți, cum ar fi: judecătorilor și procurorilor le este interzis să desfășoare activități comerciale, să desfășoare activități de arbitraj în litigiile civile, comerciale sau de altă natură, să aibă calitatea de asociat sau de membru în organele de conducere, administrare sau control la societăți civile, societăți comerciale, inclusiv bănci sau alte instituții de credit, societăți de asigurare ori financiare, companii naționale, societăți naționale sau regii autonome, să aibă calitatea de membru al unui grup de interes economic; judecătorii și procurorii nu pot să facă parte din partide sau formațiuni politice și nici să desfășoare sau să participe la activități cu caracter politic; judecătorii și procurorii sunt obligați ca în exercitarea atribuțiilor să se abțină de la exprimarea sau manifestarea, în orice mod, a convingerilor lor politice; judecătorii și procurorii nu își pot exprima public opinia cu privire la procese aflate în curs de desfășurare sau asupra unor cauze cu care a fost sesizat parchetul; judecătorii și procurorii nu pot să dea consultații scrise sau verbale în probleme litigioase, chiar dacă procesele respective sunt pe rolul altor instanțe sau parchete decât acelea în cadrul cărora își exercită funcția și nu pot îndeplini orice altă activitate care, potrivit legii, se realizează de avocat etc. Potrivit art. 66 din Legea nr. 303/2004, atât incompatibilitățile și interdicțiile, cât și formarea profesională continuă și evaluarea periodică, drepturile și îndatoririle, precum și răspunderea disciplinară a judecătorilor și procurorilor se aplică în mod corespunzător și magistraților-asistenți.

Pe de altă parte, distinct de statutul judecătorilor și procurorilor, statutul judecătorilor Curții Constituționale este reglementat la nivel constituțional în art. 144 „Incompatibilități” și art. 145 „Independența și inamovibilitatea” din titlul V „Curtea Constituțională”, potrivit cărora funcția de judecător al Curții Constituționale este incompatibilă cu oricare altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul juridic superior, iar judecătorii Curții Constituționale sunt independenți în exercitarea mandatului lor și inamovibili pe durata acestuia. La nivel infraconstituțional, statutul judecătorilor Curții Constituționale este reglementat în cap. VI din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 643 din 16 iulie 2004.

Analizând toate aceste statute speciale, reglementate atât la nivel constituțional, cât și la nivel legal, și ținând cont de faptul că art. 124 alin. (3) din Constituție nu conține *expressis verbis* o obligație a existenței pensiei de serviciu a magistraților, Curtea urmează să analizeze conținutul acestui principiu constituțional.

Astfel, Curtea reține că atât independența justiției — componenta instituțională (conceptul „independenței judecătorilor” nereferindu-se exclusiv la judecători, ci acoperind

sistemul judiciar în întregime), cât și independența judecătorului — componenta individuală, implică existența unor numeroase aspecte, cum ar fi: lipsa imixtiunii celorlalte puteri în activitatea de judecată, faptul că niciun alt organ decât instanțele nu poate decide asupra competențelor lor specifice prevăzute prin lege, existența unei proceduri prevăzute de lege referitoare la căile de atac ale hotărârilor judecătorești, existența unor fonduri bănești suficiente pentru desfășurarea și administrarea activității de judecată, procedura de numire și promovare în funcție a magistraților și, eventual, perioada pentru care sunt numiți, condiții de muncă adecvate, existența unui număr suficient de magistrați ai instanței respective pentru a evita un volum de muncă excesiv și pentru a permite finalizarea proceselor într-un termen rezonabil, remunerare proporțională cu natura activității, repartizarea imparțială a dosarelor, posibilitatea de a forma asociații ce au ca principal obiect protejarea independenței și a intereselor magistraților etc.

Este indubitabil faptul că principiul independenței justiției nu poate fi restrâns numai la cuantumul remunerației (cuprinzând atât salariul, cât și pensia) magistraților, acest principiu implicând o serie de garanții, cum ar fi: statutul magistraților (condițiile de acces, procedura de numire, garanții solide care să asigure transparența procedurilor prin care sunt numiți magistrații, promovarea și transferul, suspendarea și încetarea funcției), stabilitatea sau inamovibilitatea acestora, garanțiile financiare, independența administrativă a magistraților, precum și independența puterii judecătorești față de celelalte puteri în stat. Pe de altă parte, independența justiției include securitatea financiară a magistraților, care presupune și asigurarea unei garanții sociale, cum este pensia de serviciu a magistraților.

În concluzie, Curtea constată că principiul independenței justiției apără pensia de serviciu a magistraților, ca parte integrantă a stabilității financiare a acestora, în aceeași măsură cu care apără celelalte garanții ale acestui principiu.

Atât în jurisprudența Curții Constituționale a României, cât și în jurisprudența altor Curți Constituționale s-a statuat că stabilitatea financiară a magistraților reprezintă una dintre garanțiile independenței justiției.

Astfel, prin Decizia nr. 20/2000 referitoare la sesizarea de neconstituționalitate a art. 41 alin. (2) din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și a dispozițiilor art. 198 din aceeași lege prin care a fost abrogat art. 103 din Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, republicată, decizie publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 18 februarie 2000, Curtea a statuat că pensia de serviciu pentru magistrați, introdusă în anul 1997 prin efectul modificării și completării Legii nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească, a fost instituită în vederea stimulării stabilității în serviciu și a formării unei cariere în magistratură. Conform reglementărilor menționate, pensia de serviciu se acordă la împlinirea vârstei de pensionare numai magistraților, care, în privința totalului vechimii lor în muncă, îndeplinesc condiția de a fi lucrat un anumit număr de ani numai în magistratură. Instituirea pensiei de serviciu pentru magistrați „nu reprezintă un privilegiu, ci este justificată în mod obiectiv, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutului special căruia trebuie să i se supună magistrații”. Astfel, acest statut special stabilit de Parlament prin lege este mult mai sever, mai restrictiv, impunând magistraților „obligații și interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu le au. Într-adevăr acestora le sunt interzise activități ce le-ar putea aduce venituri suplimentare, care să le asigure posibilitatea efectivă de a-și crea o situație materială de natură să le ofere după pensionare menținerea unui nivel de viață cât mai apropiat de cel avut în timpul activității.”

Constatând neconstituționalitatea dispozițiilor art. 198 din Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de

asigurări sociale, prin care se abroga art. 103 din Legea nr. 92/1992, republicată, Curtea Constituțională a observat totodată că „*această abrogare a reglementării legale referitoare la pensia de serviciu pentru magistrați este contrară exigențelor actuale pe care importante documente internaționale le exprimă în mod direct cu privire la drepturile magistraților, în considerarea importanței rolului acestora în apărarea statului de drept*. A mai reținut Curtea că „Principiile fundamentale privind independența magistraturii”, adoptate de cel de-al VII-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților (Milano, 26 august—6 septembrie 1985) și confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin rezoluțiile nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr. 40/146 din 13 decembrie 1985, prevăd în mod expres prin art. 11 că „*durata mandatului judecătorilor, independența acestora, siguranța lor, remunerația corespunzătoare, condițiile de muncă, pensiile și vârsta de pensionare sunt în mod adecvat garantate prin lege*”. În mod asemănător, „Recomandarea nr. R (94) 12 cu privire la independența, eficacitatea și rolul judecătorilor”, adoptată la 13 octombrie 1994 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, subliniind importanța independenței judecătorilor în scopul întăririi preeminenței dreptului în statele democratice și în considerarea art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a „Principiilor fundamentale [ale Organizației Națiunilor Unite] privind independența magistraturii”, anterior menționate, a stabilit, printre alte importante măsuri pe care statele membre urmează să le adopte, și pe aceea „*de a veghea ca statutul și remunerația judecătorilor să fie pe măsura demnității profesiei lor și a responsabilităților pe care și le asumă*”. De asemenea, art. 6.4 din Carta europeană privind statutul judecătorilor, adoptată în anul 1998, prevede că „*În mod special, statutul garantează judecătorului sau judecătorei care a exercitat-o ca profesie o perioadă determinată, plata unei pensii al cărei nivel trebuie să fie cât mai apropiat posibil de acela al ultimei remunerații primite pentru activitatea jurisdicțională*”.

De asemenea, Curtea a constatat că în toate aceste documente principiile și măsurile stabilite cu privire la statutul și drepturile magistraților sunt puse în relație directă cu prevederile art. 10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și cu cele ale art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, referitoare la dreptul fundamental al oricărei persoane de a fi judecată de un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege.

În aceste condiții, Curtea Constituțională a constatat că, deși unele dintre documentele internaționale menționate au valoare de recomandare prin prevederile pe care le conțin și prin finalitățile pe care le urmăresc, fiecare dintre acestea vizează direct texte cuprinse în pacte și în tratate la care România este parte și, prin urmare, se înscriu în spiritul prevederilor art. 11 și 20 din Constituție.

Totodată, prin aceeași decizie, Curtea a reținut că rațiunile pe care se întemeiază prevederile din actele internaționale avute în vedere în considerentele anterioare ale acestei decizii se află în convergență cu dispozițiile art. 124 alin. (3) din Constituție, conform cărora „*Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii*”. Într-adevăr, „*aceste dispoziții constituționale nu au un caracter declarativ, ci constituie norme constituționale obligatorii pentru Parlament, care are îndatorirea de a legifera instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare reală a independenței judecătorilor, fără de care nu se poate concepe existența statului de drept, prevăzută prin art. 1 alin. (3) din Constituție*”. Așa fiind, Curtea a decis că abrogarea dispozițiilor de lege referitoare la pensia de serviciu a magistraților contravine și principiului stabilit prin art. 124 alin. (3) din Constituție.

Curtea Constituțională din Letonia, prin Hotărârea din 18 ianuarie 2010, a declarat neconstituționale și inaplicabile anumite prevederi din Legea referitoare la puterea judiciară, constatând că acestea contravin principiului independenței judecătorilor, consacrat prin art. 83 din Constituția letonă. Parlamentul — ținând cont de situația financiară a Letoniei și de angajamentele externe ale țării — a decis recalcularea salariilor judecătorilor, ceea ce ar fi condus la o scădere a cuantumului remunerației acestora. În acest sens, Curtea Constituțională a constatat că noțiunea de independență a judecătorilor include o remunerație adecvată, comparabilă cu prestigiul profesiei și cu scopul responsabilității lor. Luând în considerare statutul judecătorului, scopul remunerației judecătorilor este atât de a asigura independența, cât și de a compensa în mod parțial restricțiile impuse prin lege. Totodată, cerința asigurării unei remunerații adecvate pentru judecători este nu numai în conexiune cu principiul independenței judecătorilor, dar și cu cerințele de calificare și competență stabilite și cu interdicțiile impuse acestora.

Curtea Constituțională din Lituania, prin Hotărârea din 12 iulie 2001, a statuat că în statele democratice este acceptat faptul că judecătorul care trebuie să soluționeze litigiile din societate, inclusiv acelea între persoane fizice sau juridice și stat nu trebuie să aibă numai o înaltă calificare profesională și o reputație perfectă, dar trebuie să fie independent din punct de vedere material și trebuie să aibă un sentiment de siguranță cu privire la viitorul său. Statul are obligația de a stabili remunerația judecătorilor astfel încât să compenseze statutul, funcțiile și responsabilitățile acestora, iar menținerea remunerației judecătorilor este una dintre garanțiile independenței judecătorilor.

Curtea Constituțională din Cehia, prin Hotărârea din 14 iulie 2005, a reținut că în statele democratice securitatea financiară este recunoscută în mod clar ca unul dintre elementele esențiale care asigură independența judecătorilor.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu s-a pronunțat în mod expres asupra împrejurării dacă reducerea sau eliminarea pensiei de serviciu a magistraților ar contraveni principiului independenței judecătorului, însă, pornind de la prevederile art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, referitoare la dreptul la un tribunal independent și imparțial, în Cauza *Cooper contra Regatul Unit*, 2003, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis că, pentru a stabili dacă un tribunal este independent, trebuie să fie luați în considerare următorii factori: modul de desemnare și durata mandatului membrilor ce-l compun; existența unei protecții adecvate împotriva presiunilor exterioare; posibilitatea de a se verifica dacă el prezintă sau nu aparența de independență.

Cu privire la susținerea autorului sesizării de neconstituționalitate, potrivit căreia reglementarea pensiei de serviciu pentru anumite categorii profesionale și, deci, și pentru judecători își găsește temeiul legal în legislația europeană, și anume Directiva Consiliului Comunităților Europene 86/378/CEE din 24 iulie 1986 privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în cadrul regimurilor profesionale de securitate socială, astfel cum a fost modificată prin Directiva 96/97/CE a Consiliului Uniunii Europene din 20 decembrie 1996, Curtea observă că acest act european creează cadrul legal la nivelul Uniunii Europene pentru ca statele membre, în considerarea locului și a rolului unui anumit sector profesional să stabilească pentru acesta un regim profesional de securitate socială, cu respectarea

principiului egalității de tratament între bărbați și femei. Or, criticile aduse Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor se referă la eliminarea pensiei de serviciu a judecătorilor, ceea ce ar contraveni principiului independenței justiției, iar nu la o eventuală diferență de tratament între femei și bărbați, și, deci, o discriminare, în ceea ce privește acordarea pensiei sau vârsta de pensionare.

Pe de altă parte, în expunerea de motive a Legii privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor, Guvernul arată că „aparitia unor sisteme speciale de pensii publice care au introdus o serie de privilegii și tratamente favorabile unor categorii profesionale a condus la crearea unui decalaj uriaș între cea mai mare și cea mai mică pensie plătită de stat” și că existența unor acte normative care reglementează organizarea și funcționarea diferitelor sisteme de pensii de tip public în prezent „îngreunează în mod evident funcționarea sistemului de pensii”.

Curtea reține că aspectele de ordin financiar din expunerea de motive a Guvernului nu pot constitui veritabile argumente în sprijinul constituționalității dispozițiilor legii criticate, însă pot reprezenta un punct de plecare în analiza de către legiuitor a oportunității eliminării dreptului persoanelor asimilate de a beneficia de pensia de serviciu a magistraților, în măsura în care nu li se impune respectarea aceluiași statut restrictiv de drepturi. Pe de altă parte, referitor la decalajul uriaș dintre cea mai mică și cea mai mare pensie plătită de stat — având în vedere că pensia de serviciu a magistraților este în cuantum de 80% din baza de calcul reprezentată de indemnizația de încadrare brută lunară sau de salariul de bază brut lunar, după caz, și sporurile avute în ultima lună de activitate înainte de data pensionării — se poate analiza de către legiuitor necesitatea luării unor măsuri pentru evitarea eventualelor practici de acordare nejustificată a unor drepturi salariale suplimentare în ultima lună de activitate înainte de data pensionării, în scopul măririi substanțiale a bazei de calcul a pensiei de serviciu.

Având în vedere toate aceste considerente și ținând cont de jurisprudența Curții Constituționale referitoare la pensia de serviciu a magistraților, Curtea constată că statutul constituțional al magistraților — statut dezvoltat prin lege organică și care cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestor profesii — impune acordarea pensiei de serviciu ca o componentă a independenței justiției, garanție a statului de drept, prevăzut de art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală.

Așadar, obiecția de neconstituționalitate a legii criticate, raportată la principiul independenței justiției, este întemeiată și, prin urmare, Curtea constată că dispozițiile art. 1 lit. c) din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor — prin care se elimină „pensile de serviciu ale judecătorilor, procurorilor și judecătorilor, respectiv magistraților asistenți ai Curții Constituționale” — sunt neconstituționale.

În final, Curtea reține că atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii, potrivit dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție, și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept și, în consecință, așa cum a statuat și în jurisprudența sa (a se vedea Decizia nr. 1.415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009), atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează să respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozitivul prezentei decizii.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A. a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

## CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Constată că dispozițiile art. 1 lit. a), b), d)— i) și art. 2—12 din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor sunt constituționale.

2. Constată că dispozițiile art. 1 lit. c) din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor sunt neconstituționale, în raport cu prevederile art. 124 alin. (3) și art. 132 alin. (1) din Constituție.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea au avut loc la 24 și 25 iunie 2010 și la acestea au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspasia Cojocaru, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Manea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán, Tudorel Toader, judecători.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,

**AUGUSTIN ZEGREAN**

Magistrat-asistent,

**Ioana Marilena Chiorean**

★

## OPINIE SEPARATĂ

Prin Decizia nr. 873 din 25 iunie 2010 Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile art. 1 lit. c) din Legea privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor sunt neconstituționale în raport cu prevederile art. 124 alin. (3) și art. 132 alin. (1) din Constituție.

Obiecțiile noastre privesc două aspecte.

Din conținutul art. 124 alin. (3) din Legea fundamentală, referitoare la înfăptuirea justiției, independența financiară a judecătorului reprezintă o componentă de esență a independenței puterii judecătorești. Remunerația judecătorilor reprezintă o compensație, care ține cont atât de responsabilitățile profesiei de judecător, cât și de regimul strict al incompatibilităților stabilit prin Constituție, precum și prin Legea nr. 303/2004, republicată. În cazul pensiei judecătorilor, aceste incompatibilități nu se mai regăsesc. Pensia judecătorilor are două componente, o componentă contributivă, care se

suportă de la bugetul asigurărilor sociale de stat, și o componentă distributivă, care se suportă din bugetul de stat. Prin Decizia Curții Constituționale nr. 20 din 2 februarie 2000 se statuează că acest quantum reprezintă o compensație pentru situațiile dificile în care au lucrat aceste persoane.

Având în vedere incidența art. 53 din Legea fundamentală și comentariul pe care Comitetul pentru drepturile economice, sociale și culturale l-a formulat cu privire la obligațiile generale ale statelor părți față de persoanele în vârstă, considerăm că se impune un statut de egalitate. În Comentariul general nr. 3/1990 la alin. 12, același comitet a subliniat că, inclusiv în vremuri de constrângeri, impuse de resurse severe, statele părți au obligația de a proteja membrii vulnerabili ai societății. Or, beneficiarii pensiilor speciale, inclusiv magistrații, nu aparțin categoriei de membri vulnerabili ai societății.

Judecător,

**Iulia Antoanella Motoc**

## CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

### DECIZIA Nr. 874

din 25 iunie 2010

### referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar

În temeiul prevederilor art. 146 lit. a) din Constituție și ale art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, la data de 16 iunie 2010, un grup de 30 de senatori și 60 de deputați a solicitat Curții Constituționale să se pronunțe asupra constituționalității dispozițiilor Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar.

Sesizarea de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 7.845 din 16 iunie 2010 și constituie obiectul Dosarului nr. 1.541A/2010.

Această sesizare a fost semnată de către următorii senatori: Ion Toma, Viorel Arcaș, Sorin-Constantin Lazăr, Laurențiu-Florian Coca, Florin Constantinescu, Alexandru Cordoș, Titus Corlățean, Avram Crăciun, Daea Petre, Mihăiță Găină, Toni Greblă, Gheorghe Marcu, Radu-Cătălin Mardare, Valer Marian, Alexandru Mazăre, Gavril Mîrza, Elena Mitrea, Nicolae Moga, Sergiu-Florin Nicolăescu, Ion Rotaru, Daniel Savu, Adrian Țuțuianu, Gheorghe Saghian, Miron-Tudor Mitrea, Iulian Bădescu, Ilie Sârbu, Pavel-Pavel Bălan, Trifon Belacurencu, Vasilescu Lia-Olguța și Mircea-Dan Geoană. De asemenea, sesizarea a mai fost semnată și de



un număr de 60 de deputați, și anume Victor-Viorel Ponta, Hrebenciuc Viorel, Aurelia Vasile, Marian Neacșu, Florin Iordache, Florin-Costin Pâslaru, Sonia-Maria Drăghici, Ileana Cristina Dumitrache, Victor Socaciu, Ioan Damian, Lucreția Roșea, Costică Macaleți, Angel Tîlvăr, Sorin Constantin Stragea, Mădălin-Ștefan Voicu, Victor Cristea, Dan Nica, Nicolae Băncicioiu, Antonella Marinescu, Eugen Bejinariu, Cristian-Sorin Dumitrescu, Cristian Rizea, Mircea Dușa, Raul-Victor Surdu-Soreanu, Ion Stan, Cornel-Cristian Resmeriță, Ioan Cindrea, Dumitru Chiriță, Ioan Narcis Chisăliță, Cornel Itu, Neculai Rățoi, Cătălin-Ioan Nechifor, Andrei Dolineaschi, Ion Burnei, Mihai Tudose, Nicolae-Ciprian Nica, Gheorghe Antochi, Valeriu Ștefan Zgonea, Florian Popa, Carmen Ileana Moldovan, Liviu-Bogdan Ciucă, Anghel Stanciu, Georgian Pop, Doina Burcău, Rodica Nassar, Vasile Bleotu, Aurel Vlădoiu, Emil Radu Moldovan, Gheorghe Ciocan, Vasile Mocanu, Iuliu Nosa, Horia Grama, Dumitru Boabeș, Adrian Solomon, Manuela Mitrea, Oana Niculescu-Mizil Ștefănescu Tohme, Radu Eugeniu Coclici, Ioan Stan, Sergiu Andon și Dorel Covaci.

Tot la data de 16 iunie 2010, un grup de 54 de deputați a solicitat Curții Constituționale să se pronunțe asupra constituționalității dispozițiilor Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar.

Sesizarea de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 7.851 din 16 iunie 2010 și constituie obiectul Dosarului nr. 1.542A/2010.

Potrivit listei anexate, sesizarea a fost semnată de următorii deputați: Cristian Mihai Adomniței, Marin Almăjanu, Teodor Atanasiu, Vasile Berci, Viorel-Vasile Buda, Daniel-Stamate Budurescu, Cristian Buican, Mihăiță Calimente, Mircea Vasile Cazan, Cătălin Cherecheș, Daniel Chițoiu, Tudor-Alexandru Chiuariu, Horia Cristian, Ciprian Minodor Dobre, Paul Victor Dobre, Mihai-Aurel Donțu, Gheorghe Dragomir, George Ionuț Dumitrică, Relu Fenechiu, Gheorghe Gabor, Grațiana Leocadia Gavrilescu, Andrei Dominic Gereș, Alina-Ștefania Gorghiu, Titi Holban, Pavel Horj, Mircea Irimescu, Nicolae Jolța, Mihai Lupu, Dan-Ștefan Motreanu, Gheorghe-Eugen Nicolăescu, Ludovic Orban, Viorel Palașcă, Ionel Palăr, Cornel Piepștea, Gabriel Plăiașu, Cristina-Ancuța Pocora, Virgil Pop, Octavian-Marius Popa, Călin Constantin Anton Popescu-Tăriceanu, Ana Adriana Săftoiu, Nini Săpunaru, Adrian George Scutaru, Ionuț-Marian Stroe, Radu Stroe, Gigel-Sorinel Știrbu, Gheorghe-Mirel Taloș, Adriana Diana Tușa, Claudiu Țaga, Radu Bogdan Țimpău, Ioan Țintean, Florin Țurcanu, Horea-Dorin Uioreanu, Lucia-Ana Varga și Mihai Alexandru Voicu.

**În sesizarea formulată care face obiectul Dosarului nr. 1.541A/2010 sunt învederate următoarele motive de neconstituționalitate:**

I. Se apreciază că sunt încălcate prevederile art. 1 alin. (5) din Constituție, întrucât măsura reducerii salariilor bugetarilor echivalează, practic, cu instituirea unui nou impozit ce excedează sferei impozitelor reglementate expres de Codul fiscal. Se arată că enumerarea impozitelor reglementate de art. 2 din Codul fiscal este limitativă, orice alt impozit sau taxă datorată bugetului de stat sau bugetului asigurărilor sociale neputând fi stabilită decât prin lege.

Se mai susține că acest veritabil nou impozit impus pe calea legii criticate încalcă art. 56 alin. (2) din Constituție, întrucât este plătit numai de o parte dintre cetățenii României. Astfel, salariatul din sistemul bugetar va plăti, sub formă de impozit, bugetului de stat 41% din venitul său lunar, în timp ce ceilalți salariați plătesc doar o cotă de 16% din salariu sub acest titlu. În consecință, sunt încălcate și dispozițiile constituționale ale art. 16 și 44 din Constituție.

De asemenea, se susține că legea criticată încalcă art. 6, 7, 20<sup>4</sup>, 21<sup>5</sup> și 30<sup>6</sup> din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, întrucât nu s-a realizat o evaluare preliminară a impactului legii în plan social, economic și financiar, iar soluțiile legislative propuse sunt nefundamentate.

II. Se arată că emiterea actului normativ contestat nu a avut în vedere sub nicio formă menținerea standardelor de viață ale categoriilor sociale afectate de măsurile de austeritate, astfel încât destinatarii acestuia sunt situați sub limita inferioară a subsistenței. Alocarea unor fonduri insuficiente pentru plata drepturilor salariale și a prestațiilor de asigurări sociale și necorelarea acestora cu creșterea inflației nu sunt de natură să protejeze puterea de cumpărare a celor care trăiesc numai din aceste surse bănești și nici să îmbunătățească nivelul de trai al acestora. Totodată, se ajunge la o marginalizare socială a segmentului de populație vizat de legea criticată. Diminuările cuantumului drepturilor care compun conceptul de trai decent determină, în mod direct, încălcarea art. 47 din Constituție. Creșterea costurilor întreținerii locuinței, precum și plata ratelor la creditele contractate se constituie în motive care să susțină obiecția formulată. Totodată, sunt anulate criteriile obiective de stabilire a salariilor, în sensul că, la nivelul inferior al salariilor, practic, salariul se va aplatiza la suma de 600 RON.

III. Se aduce atingere principiului protecției așteptărilor legitime, principiu indisolubil legat de statul de drept, iar cetățenii nu se mai pot baza pe previzibilitatea normelor de drept.

IV. Cu privire la încălcarea art. 44 din Constituție, se arată că noțiunea de „bun” în sensul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului înglobează orice interes al unei persoane de drept privat ce are o valoare economică, astfel încât drepturile salariale și de natură salarială, precum și dreptul la prestații de asigurări sociale și de asistență socială pot fi asimilate dreptului de proprietate, iar salariile și prestațiile de asigurări sociale și de asistență socială unor bunuri proprietate privată. În acest sens, este citată *Cauza Büchen împotriva Republicii Cehe, 2002*. În consecință, reducerea cuantumului drepturilor de această natură constituie o ingerință care afectează dreptul de proprietate în substanța sa.

Citând cauzele *Sporrong și Lonroth împotriva Suediei, 1982*, *Mellacher și alții împotriva Austriei, 1989*, și *James și alții împotriva Regatului Unit, 1986*, autorii sesizării ajung la concluzia că o asemenea ingerință în dreptul de proprietate ar trebui să respecte un just echilibru între exigențele interesului general și imperativul salvării drepturilor fundamentale, cu referire directă la dreptul de proprietate. Însă legea criticată operează practic o exproprie în sensul art. 44 alin. (3) din Constituție, fără însă a acorda o justă și prealabilă despăgubire. Legiitorul nici măcar nu justifică existența unei cauze de utilitate publică.

V. Cu referire la art. 16 din Constituție, se arată că reducerea salariilor se aplică numai sectorului bugetar, ceea ce determină o discriminare evidentă între persoanele angajate în sectorul public și cel privat. Astfel, persoane plasate în situații identice, și anume angajații, se bucură de tratament diferențiat, fără o justificare obiectivă și rațională.

VI. Cu privire la încălcarea art. 53 din Constituție, se arată că drepturile salariale, cele de natură salarială, precum și drepturile decurgând din asigurările sociale aflate în plată sunt drepturi legal câștigate, ceea ce exclude posibilitatea eliminării sau diminuării lor.

În lipsa precizării cauzei care a impus restrângerea dreptului la salariu și la pensie, nu rezultă dacă această restrângere „se impune”, astfel cum prevede art. 53 alin. (1) din Constituție. Motivarea măsurii luate în expunerea de motive a legii este superfluă și exprimată *pro causa*, fără a putea deci să justifice

în mod obiectiv afectarea drepturilor menționate. Se arată că justificarea restrângerii operate pentru rațiuni de siguranță/securitate națională, determinate la rândul lor de existența unei situații de criză economică, nu este reală, deoarece criza economică nu se regăsește în niciunul dintre elementele care definesc securitatea/siguranța națională. În acest sens, autorii obiecției de neconstituționalitate citează definiția noțiunii de siguranță națională din Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României.

Se mai susține că art. 53 din Constituție este corespondentul art. 15 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care a fost aplicat doar în situații de război, asediu sau luptă antiteroristă, ceea ce nu este cazul în situația de față. În acest sens, se arată că Guvernul a invocat în mod greșit *Cauza Lawless împotriva Irlandei, 1961*, pentru justificarea măsurii luate. Autorii obiecției de neconstituționalitate mai arată că, și în situația în care s-ar accepta motivele legate de siguranța națională pentru justificarea restrângerilor în discuție, legea ar fi tot neconstituțională, întrucât restrângerea exercițiului dreptului la salariu și pensie ar putea fi dispusă numai temporar, pe când, în cauza de față, prin efectul art. 17 alin. (2) din lege, cheltuielile de personal, precum și cele cu pensiile avansate de stat se vor situa sub nivelul rezultat prin aplicarea reducerilor prevăzute de legea criticată.

Se mai susține că necesitatea stringentă de reducere a cheltuielilor bugetare nu trebuie să fie de natură să fundamenteze afectarea unor drepturi fundamentale. Intervenția directă a statului în sensul restrângerii unor drepturi fundamentale, justificată din rațiuni imperative de natură economică, apare ca fiind inadmisibilă, în condițiile în care această limitare nu a fost aplicată cu titlu excepțional și nu a fost însoțită de garanții destinate să asigure protecția nivelului de trai al categoriilor sociale afectate. Dimpotrivă, măsura duce iremediabil la adâncirea stării de pauperizare a unor categorii sociale.

În fine, se apreciază că Guvernul avea la îndemână adoptarea și a altor soluții care să asigure reducerea cheltuielilor bugetare și asigurarea sustenabilității bugetului de stat, printre care reducerea sumelor alocate achizițiilor publice. Or, măsura de reducere a cuantumului salariilor și pensiilor nu poate avea, în mod singular, finalitatea mai sus menționată.

**În sesizarea formulată care face obiectul Dosarului nr. 1.542A/2010 sunt învederate următoarele motive de neconstituționalitate:**

I. În lipsa unei declarații în sensul existenței unei situații excepționale, Guvernul nu poate restrânge exercitarea unor drepturi fundamentale, iar criza economică și cuantumul ridicat al cheltuielilor publice nu se pot constitui în argumente pentru aplicarea art. 53 din Constituție. Se apreciază că măsurile luate prin legea criticată nu se pot justifica prin amenințarea adusă siguranței naționale, din moment ce nu a fost declarată starea de urgență sau de asediu potrivit dispozițiilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 1/1999. Se arată că restrângerea dreptului la pensie sau salariu din perspectiva unei simple utilități publice nu poate fi acceptată, în acest sens făcându-se trimitere la hotărârea pronunțată în *Cauza Lawless împotriva Irlandei, 1961*, de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Se susține că măsurile adoptate nu sunt necesare într-o societate democratică și că România nu se află în niciuna dintre situațiile de excepție la care face referire art. 53 din Constituție. Se mai arată că această soluție promovată de Guvern, prin asumarea răspunderii, putea fi evitată, întrucât există multiple alte soluții legislative pentru contracararea crizei, menționând printre altele: scăderea cotei unice de impozitare, reducerea taxei pe valoarea adăugată, adoptarea mai rapidă a monedei euro etc.

Invocarea conceptului de siguranță națională ca temei al restrângerii unor drepturi contravine art. 1 din Legea nr. 51/1991, întrucât siguranța națională se constituie ca temei pentru restrângerea exercitării unor drepturi doar pe timp de război, pentru a salva democrația, și nu pentru a o înăbuși. Or, situația de criză economică nu este element component al conceptului de siguranță/securitate națională, astfel încât criza menționată nu poate fi o justificare pentru invocarea siguranței/securității naționale în sensul art. 53 din Constituție. De asemenea, invocarea în fundamentarea măsurii a Deciziei Curții Constituționale nr. 1.414 din 4 noiembrie 2009 este greșită, întrucât aceasta se referă la regimul cumulului pensiilor cu veniturile salariale. Se mai arată că Guvernul nu a garantat că diminuarea pensiei este temporară și că sumele cu care au fost diminuate drepturile bănești în cauză vor fi restituite.

II. Măsurile legislative preconizate sunt de natură a încălca dreptul la un nivel de trai decent, afectându-se, în mod drastic, acest drept constituțional, mai ales în privința celor cu venituri reduse.

III. Pensia reprezintă o creanță asupra statului pe care acesta este obligat să o plătească și să o ocrotească; or, prin măsurile adoptate, proprietatea nu mai este protejată, ci jefuită. De asemenea, este invocată jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, potrivit căreia noțiunea de „bun” acoperă și dreptul persoanei asupra unei creanțe, respectiv orice interes al unei persoane de drept privat care are o valoare economică. Se mai arată că, în *Cauza Büchen împotriva Republicii Cehe, 2002*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului ar fi statuat că a reduce pensia atribuită unui pensionar reprezintă o nesocotire gravă a dreptului de proprietate.

IV. Se arată că restrângerea exercițiului dreptului la pensie și la salariu contravine art. 15 și 18 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art. 1 paragraful 1 din Protocolul adițional la Convenție, art. 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, art. 1 pct. 2 și 4, art. 20, 23 și 24 din Carta socială europeană și art. 6 din Tratatul Uniunii Europene.

V. Se arată că măsura legală criticată nu se aplică în mod nediscriminatoriu în sensul art. 53 alin. (2), întrucât salariații societăților comerciale cu capital de stat, ai regiilor autonome, subvenționate de la bugetul de stat, nu intră sub incidența măsurilor promovate prin legea criticată.

VI. Se susține că legea criticată încalcă jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, citându-se în acest sens cauzele *Gaygusuz împotriva Austriei, 1996*, *Stubbings și alții împotriva Regatului Unit, 1996*, *Akdejeva împotriva Letoniei, 2007*, *Müller împotriva Austriei, 1974* [de fapt, hotărârea în această cauză a fost pronunțată de către fosta Comisie Europeană a Drepturilor Omului], în care s-ar fi decis că o reducere substanțială a nivelului pensiei ar putea fi considerată ca afectând substanța dreptului de proprietate. Totodată, este încălcată noțiunea de „speranță legitimă” în ceea ce privește stabilitatea și coerența legislativă. În consecință, se ajunge la situația ca statul, la sfârșitul carierei profesionale a unei persoane, să nu asigure o pensie stabilă și corespunzătoare.

**La data de 21 iunie 2010 au fost înregistrate la Curtea Constituțională, sub nr. 8.109 și 8.111, cererile de „intervenție în interes propriu” depuse de Iuliu Regnard Popescu și Alexandru Petculescu, prin care aceștia solicită constatarea neconstituționalității Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar, considerând că aceasta este abuzivă, iar fundamentarea ei nu poate fi făcută decât cu încălcarea flagrantă a art. 15 alin. (2), art. 11, 20, 44 și 47 din Constituție, art. 14, 15 și 18 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, art. 1, 5 și 969 din Codul civil.**

Curtea, având în vedere că obiecțiile de neconstituționalitate care formează obiectul dosarelor sus-menționate au conținut identic, prin Încheierea din 24 iunie 2010, în temeiul art. 164 din Codul de procedură civilă, coroborat cu art. 14 din Legea nr. 47/1992, a dispus conexarea Dosarului nr. 1.542A/2010 la Dosarul nr. 1.541A/2010, care este primul înregistrat.

În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a comunica punctul lor de vedere.

**Președintele Senatului, în Dosarul nr. 1.541A/2010**, a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr. 2.026 din 22 iunie 2010, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate este întemeiată, reluându-se, în esență, motivele de neconstituționalitate dezvoltate în obiecția de neconstituționalitate.

**Guvernul** a transmis Curții Constituționale punctul său de vedere, înregistrat la Curtea Constituțională sub nr. 8.265 din 23 iunie 2010, din care rezultă că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată. În argumentarea punctului său de vedere, Guvernul recunoaște caracterul de drepturi fundamentale ale dreptului la muncă (inclusiv componenta sa, dreptul la salariu), la pensie ori la șomaj, însă aceste drepturi nu sunt absolute, exercițiul acestora putând fi restrâns în condițiile art. 53 din Constituție. Se apreciază că, în privința restrângerii drepturilor fundamentale, art. 53 din Constituție impune o mai mare rigoare decât prevederile Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale referitoare la restrângerea exercițiului unor drepturi. În consecință, în situația în care condițiile din Constituția României sunt mai stricte în privința restrângerii drepturilor fundamentale, acestea urmează să fie aplicate cu prioritate raportat la prevederile Convenției menționate. De asemenea, se susține că, în mod implicit, și prevederile Convenției sunt respectate prin restrângerile de drepturi operate.

Se susține că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, autoritățile naționale dispun de o anumită putere discreționară în a aprecia noțiunea de interes general al comunității, în acest sens fiind citată Cauza *Beyeler împotriva Italiei*, 2000. Privarea de un bun, prevăzută de art. 1 din Protocolul adițional la Convenție, poate fi făcută pentru realizarea unor interese generale de ordin economico-social, ceea ce este de natură să confere statelor semnatare o anumită marjă de apreciere întotdeauna aflată sub controlul Curții Europene a Drepturilor Omului; totodată, privarea de un bun trebuie să fie proporțională cu scopul urmărit. De asemenea, se arată că restrângerea dreptului de proprietate este contrară Convenției numai dacă este discriminatorie și insuficient motivată.

Or, în cauza de față se observă că restrângerea exercițiului drepturilor menționate este prevăzută de lege, este luată pe o perioadă determinată (până la data de 31 decembrie 2010) și este justificată de salvarea securității naționale. Cu privire la noțiunea de securitate națională, se arată că acesta este un concept constituțional și este definit prin art. 1 din Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României, iar potrivit acestei definiții un element esențial al securității/siguranței naționale îl constituie starea de echilibru și de stabilitate economică.

Posibilitatea restrângerii exercițiului unor drepturi sau libertăți prevăzută de art. 53 din Constituție este o prerogativă constituțională distinctă de instituirea unor măsuri excepționale (starea de urgență sau de asediu) reglementate de prevederile art. 93 din Constituție. Astfel, restrângerea exercițiului unor drepturi nu implică aplicarea de principiu a dispozițiilor art. 93 din Constituție, în timp ce, în urma aplicării acestui din urmă text

constituțional, pot fi dispuse măsuri de restrângere a exercițiului unor drepturi sau libertăți.

Se arată că dispozițiile legale criticate vizează restrângerea exercițiului dreptului, și nu a substanței dreptului (la muncă, la pensie sau la șomaj), din moment ce acesta continuă să fie recunoscut și respectat în deplinătatea sa. Totodată, se arată că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, legea nu garantează un anumit quantum al dreptului patrimonial, ci doar plata acestuia ca drept câștigat.

Măsurile de restrângere luate sunt nediscriminatorii, reducerile salariale aplicându-se tuturor salariaților din instituțiile și autoritățile publice, indiferent de regimul de finanțare, iar reducerea pensiilor aplicându-se tuturor pensionarilor, indiferent de natura pensiei, urmând ca nivelul de trai al pensionarilor să fie păstrat prin menținerea nivelului pensiei minime garantate. Măsurile propuse sunt obiective, rezonabile și proporționale cu amploarea și impactul consecințelor crizei economice cu care se confruntă România. Totodată, se arată că, în absența acestor măsuri, statul ar urma să fie lipsit de sursele de finanțare necesare supraviețuirii sale ca stat de drept și democratic.

În fine, se susține că măsurile preconizate sunt absolut necesare într-o societate democratică, ținând cont că, prin aplicarea acestora, se realizează economii la bugetul de stat în valoare de 7.814,9 milioane lei. În sensul celor menționate, Guvernul invocă și Decizia Curții Constituționale nr. 1.414 din 4 noiembrie 2009.

Totodată, Guvernul a mai comunicat, prin Adresa înregistrată la Curtea Constituțională sub nr. 8.260 din 23 iunie 2010, un tabel referitor la impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (pe 5 ani).

**Președintele Camerei Deputaților** nu a comunicat punctul său de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

## CURTEA,

examinând obiecțiile de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Senatului și Guvernului, rapoartele întocmite de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze sesizarea de neconstituționalitate.

**Obiectul controlului de constituționalitate** îl constituie dispozițiile Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar, care, în esență, prevăd:

1. Diminuarea cu 25% a următoarelor cheltuieli bugetare:

1. quantumul brut al salariilor/soldelor/indemnizațiilor lunare de încadrare — dar fără a coborî sub plafonul minim de 600 RON —, precum și al altor drepturi de natură salarială din sectorul bugetar;

2. valoarea drepturilor/cheltuielilor cu asistența medicală, medicamentele și protezele;

3. suma forfetară destinată plății drepturilor bănești ale persoanelor angajate la birourile parlamentare ale deputaților și senatorilor;

4. măsurile de la pct. 1—3 se aplică și personalului Băncii Naționale a României, Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare, Comisiei de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private și al Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor;

5. quantumul sprijinului statului pentru salarizarea personalului clerical și neclerical;

6. indemnizațiile lunare prevăzute la art. 12 alin. (1) din Legea nr. 45/2009 privind organizarea și funcționarea Academiei de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu-Șișești” și a

sistemului de cercetare-dezvoltare din domeniile agriculturii, silviculturii și industriei alimentare;

7. cuantumul indemnizațiilor acordate membrilor Academiei Române, membrilor Academiei Oamenilor de Știință din România, membrilor Academiei de Științe Medicale din România și membrilor Academiei de Științe Tehnice din România.

II. Diminuarea cu 15% a următoarelor cheltuieli bugetare:

1. indemnizația de șomaj, prestațiile sociale din partea statului ce vizează plata unor sume pentru încurajarea șomerilor de a se angaja;

2. pensiile, precum și indemnizația de însoțitor pentru pensionarii de invaliditate gradul I (art. 9 din lege). Textul în cauză are următorul cuprins:

„(1) De la data intrării în vigoare a prezentei legi, cuantumului brut al pensiilor cuvenite sau aflate în plată, precum și indemnizația de însoțitor pentru pensionarii de invaliditate gradul I se diminuează cu 15%.

(2) La determinarea cuantumului brut al pensiilor, precum și a indemnizației de însoțitor pentru pensionarii de invaliditate gradul I, ce vor fi stabilite sau acordate începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi, valoarea punctului de pensie utilizată este de 622,9 lei.”;

3. obligațiile statului rezultate din contractele colective de muncă ca urmare a disponibilizărilor prin concedieri colective;

4. indemnizația pentru creșterea copilului, fără a scădea însă sub pragul de 600 RON;

5. cuantumul indemnizațiilor acordate urmașilor membrilor Academiei Române, membrilor Academiei Oamenilor de Știință din România;

6. ajutorul lunar acordat soțului supraviețuitor;

7. indemnizația de merit prevăzută de Legea nr. 118/2002 privind instituirea indemnizației de merit;

8. indemnizațiile prevăzute de Legea recunoștinței față de eroii-martiri și luptătorii care au contribuit la victoria Revoluției române din decembrie 1989 nr. 341/2004.

III. Fixarea cuantumului pensiei sociale minime la 350 RON.

IV. Eliminarea ajutoarelor sau indemnizațiilor la ieșirea la pensie, retragere sau la trecerea în rezervă.

V. Biletele de odihnă pentru anul 2010 nu se vor mai contracta de către Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale.

VI. Se abrogă, prin art. 16 din lege, o serie de prevederi legale care vizează cheltuieli bugetare de personal, dar și alte prestații sociale din partea statului.

VII. Potrivit art. 17 alin. (1) din lege, măsurile de diminuare a cheltuielilor se aplică până la 31 decembrie 2010. De asemenea, alin. (2) al aceluiași text legal prevede că „(2) Începând cu data de 1 ianuarie 2011 se vor aplica politici sociale și de personal care să asigure încadrarea în nivelul cheltuielilor bugetare rezultate ca urmare a aplicării măsurilor de reducere a acestora adoptate în cursul anului 2010, în condițiile Legii-cadru nr. 330/2009, precum și cu respectarea prevederilor legii bugetului de stat și ale bugetului asigurărilor sociale de stat pentru anul 2011”.

Dispozițiile constituționale pretins încălcate sunt cele ale art. 1 alin. (5) privind supremația Constituției și obligativitatea respectării legilor, ale art. 11 privind dreptul internațional și dreptul intern, art. 16 alin. (1) privind egalitatea, art. 20 referitor la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 44 privind dreptul de proprietate privată, art. 47 privind nivelul de trai, art. 53 privind restrângerea exercițiului unui drept sau al unei libertăți și ale art. 56 alin. (2) privind așezarea justă a sarcinilor fiscale. Totodată, sunt considerate ca fiind încălcate și următoarele acte cu caracter internațional:

— Declarația Universală a Drepturilor Omului, și anume art. 17 cu privire la dreptul de proprietate, art. 23 pct. 3 cu privire

la dreptul la o retribuție echitabilă și la protecție socială și art. 25 pct. 1 privind dreptul la un nivel de trai decent;

— art. 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice — privind recunoașterea de către statele semnatare a tuturor drepturilor garantate de Pact persoanelor care se află pe teritoriul lor;

— art. 6 din Tratatul Uniunii Europene privind recunoașterea drepturilor, libertăților și principiilor rezultate din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene;

— Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, și anume art. 1 privind demnitatea umană, art. 17 alin. (1) privind dreptul de proprietate, art. 25 privind drepturile persoanelor în vârstă, art. 34 alin. (1) privind securitatea socială și asistența socială și art. 52 alin. (1) privind întinderea și interpretarea drepturilor și principiilor;

— art. 15 privind derogarea în caz de stare de urgență și art. 18 privind limitarea folosirii restrângerii drepturilor din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și art. 1 paragraful 1 din Protocolul adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale privind protecția proprietății;

— Carta socială europeană, și anume art. 1 pct. 2 și 4 privind dreptul la muncă, art. 4 privind dreptul la o salarizare echitabilă, art. 20 privind egalitatea de șanse a lucrătorilor, art. 23 privind dreptul persoanelor vârstnice la protecție specială, art. 24 privind protecția lucrătorilor în caz de concediere și art. F din partea a V-a privind derogările în caz de război sau de pericol public.

Examinând obiecția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele:

I. Cererile de intervenție în nume propriu formulate de domnii Iuliu Popescu Renard și Alexandru Petculescu sunt inadmisibile, întrucât instituția intervenției prevăzută de art. 49 și următoarele din Codul de procedură civilă nu este compatibilă cu procedura de judecată din fața Curții Constituționale (*ad similibet*, a se vedea, Decizia nr. 82 din 15 ianuarie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 33 din 16 ianuarie 2009). Potrivit art. 14 din Legea nr. 47/1992, numai Curtea Constituțională se poate pronunța asupra compatibilității regulilor din procedura civilă cu procedura din fața sa; or, în procedura prevăzută de art. 146 lit. a) din Constituție, o atare intervenție este inadmisibilă, fiind contrară regulilor procedurale stabilite prin Legea nr. 47/1992.

II. În ceea ce privește critica de neconstituționalitate ce vizează neconstituționalitatea diminuării cuantumului salariului personalului bugetar, Curtea constată că aceasta este neîntemeiată pentru argumentele ce vor fi expuse în cele ce urmează.

Referitor la calificarea de către autorii sesizării a măsurii de reducere a cuantumului salariilor ca fiind un impozit, nereglementat de art. 2 din Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 927 din 23 decembrie 2003, Curtea constată că o atare calificare este eronată. Potrivit art. 2 pct. 29 din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 597 din 13 august 2003, impozitul este definit ca fiind acea „prelevare obligatorie, fără contraprestație și nerambursabilă, efectuată de către administrația publică pentru satisfacerea necesităților de interes general”, deci impozitul este un venit cu caracter de regularitate al bugetului de stat. În schimb, Curtea observă că în cauza de față nu este stabilită o nouă sursă de venit la bugetul de stat, ci, din contră, măsurile criticate vizează cheltuielile bugetare, și anume reducerea lor. Astfel, reducerea cu 25% a salariilor nu se constituie într-un venit la bugetul de stat, ci în reducerea cheltuielilor pe care acesta trebuie să le suporte. Cu alte cuvinte, statul nu își mai plătește obligațiile financiare la valoarea lor nominală pentru a proteja bugetul, fără însă a institui o nouă sursă de venituri la buget sub forma impozitului. De altfel, se poate constata că, în

mod implicit, ca efect al reducerii cheltuielilor, scad și veniturile la bugetul de stat, spre exemplu, fiind afectat quantumul impozitului pe venit colectat de către stat. Ca atare, Curtea nu poate reține încălcarea art. 1 alin. (5) și art. 56 alin. (2) din Constituție.

Raportat la critica de neconstituționalitate cu privire la încălcarea art. 16 din Constituție, Curtea constată că aceasta este neîntemeiată, întrucât angajații din mediul public nu se află în aceeași situație juridică precum cei din mediul privat. Cei care sunt angajați în raporturi de muncă în mediul bugetar sunt legați, în mod esențial, din punctul de vedere al sursei din care sunt alimentate salariile/indemnizațiile sau soldele de bugetul public național, de încasările și de cheltuielile din acest buget, dezechilibrarea acestuia putând avea consecințe în ceea ce privește diminuarea cheltuielilor din acest buget. Or, salariile/indemnizațiile/soldele reprezintă astfel de cheltuieli — mai exact, cheltuieli de personal. În schimb, în mediul privat raporturile de muncă sunt guvernate întotdeauna de contractul individual de muncă încheiat între un angajat și un angajator. Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 448 din 15 septembrie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 872 din 28 septembrie 2005, a statuat: „Contractul individual de muncă este convenția prin care se materializează **voința angajatorului și a viitorului salariat de a intra într-un raport juridic de muncă**. În această convenție, negociată și liber consimțită, sunt prevăzute, în limitele stabilite de legislație și de contractele colective de muncă, toate elementele necesare pentru cunoașterea condițiilor de desfășurare și de încetare a raportului de muncă, drepturile, obligațiile și răspunderile ambelor părți”. Or, obligarea de către stat, deci de către un terț, raportat la contractul individual de muncă încheiat, atât a angajatorului de a-și reduce cheltuielile de personal, cât și a angajatului în sensul diminuării veniturilor sale, ar încălca în mod flagrant art. 1 alin. (3) și (5), art. 41, art. 44 și art. 45 din Constituție.

De asemenea, Curtea constată că este neîntemeiată și critica de neconstituționalitate ce vizează încălcarea art. 1 alin. (5) din Constituție, în sensul că Guvernul nu ar fi respectat anumite cerințe privitoare la inițierea proiectului de lege, exigențe prevăzute expres de Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, întrucât dispozițiile legale la care se face referire în obiecția de neconstituționalitate nu au relevanță constituțională.

Cu referire la critica de neconstituționalitate care vizează pretinsa încălcare a art. 41 din Constituție, instanța de contencios constituțional reține că, în jurisprudența sa, de exemplu, prin Decizia nr. 1.221 din 12 noiembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 804 din 2 decembrie 2008, a stabilit *expressis verbis* că dreptul la muncă este un **drept complex care include și dreptul la salariu**.

Astfel, salariul reprezintă o componentă a dreptului la muncă și reprezintă contraprestația angajatorului în raport cu munca prestată de către angajat în baza unor raporturi de muncă. Efectele raporturilor de muncă stabilite între angajat și angajator se concretizează în obligații de ambele părți, iar una dintre **obligațiile esențiale ale angajatorului este plata salariului angajatului pentru munca prestată**.

Întrucât dreptul la salariu este corolarul unui drept constituțional, și anume dreptul la muncă, se constată că diminuarea sa se constituie într-o veritabilă restrângere a exercițiului dreptului la muncă. O atare măsură se poate realiza numai în condițiile strict și limitativ prevăzute de art. 53 din Constituție.

Pentru ca restrângerea menționată să poată fi justificată, trebuie întrunite, în mod cumulativ, cerințele expres prevăzute de art. 53 din Constituție, și anume:

- să fie prevăzută prin lege;
- să se impună restrângerea sa;
- să se circumscrie motivelor expres prevăzute de textul constituțional, și anume pentru: apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav;
- să fie necesară într-o societate democratică;
- să fie proporțională cu situația care a determinat-o;
- să fie aplicată în mod nediscriminatoriu;
- să nu aducă atingere existenței dreptului sau a libertății.

Astfel, Curtea reține că diminuarea quantumului salariului/indemnizației/soldei, ca un corolar al dreptului la muncă, cu 25% este prevăzută prin legea criticată și se impune pentru reducerea cheltuielilor bugetare.

De asemenea, soluția legislativă cuprinsă în art. 1 din legea criticată a fost determinată de apărarea securității naționale, astfel cum rezultă din expunerea de motive a Guvernului. Este evident că securitatea națională nu implică numai securitatea militară, deci domeniul militar, ci are și o componentă socială și economică. Astfel, nu numai existența unei situații *manu militari* atrage aplicabilitatea noțiunii „securitate națională” din textul art. 53, ci și alte aspecte din viața statului — precum cele economice, financiare, sociale —, care ar putea afecta însăși ființa statului prin amploarea și gravitatea fenomenului.

În acest sens, prin Decizia nr. 1.414 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009, Curtea a statuat că situația de criză financiară mondială ar putea afecta, în lipsa unor măsuri adecvate, stabilitatea economică a țării și, implicit, securitatea națională.

De asemenea, prin deciziile nr. 188 și nr. 190 din 2 martie 2010, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 237 din 14 aprilie 2010, respectiv nr. 224 din 9 aprilie 2010, și Decizia nr. 712 din 25 mai 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 416 din 22 iunie 2010, deciziile nr. 711 și nr. 713 din 25 mai 2010, Decizia nr. 823 din 22 iunie 2010, nepublicate încă, Curtea a analizat constituționalitatea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009, care suspenda executarea unor hotărâri judecătorești și eşalona plata sumelor de bani rezultate din acestea, pornind tocmai de la premisa situației de criză economică avută în vedere prin Decizia nr. 1.414 din 4 noiembrie 2009.

În consecință, Curtea va trebui să stabilească dacă se menține în continuare existența unei amenințări la adresa stabilității economice a țării, deci, implicit, la adresa securității naționale.

Astfel, Curtea constată că în expunerea de motive a legii criticate se arată că, potrivit evaluării Comisiei Europene, „activitatea economică a României rămâne slabă și, contrar așteptărilor inițiale, cel mai probabil, creșterea economică s-a menținut negativă în primul trimestru al anului 2010. [...] Până la sfârșitul anului 2010, se așteaptă ca inflația să scadă în continuare la aproximativ 3,75% datorită cererii interne slabe și implementării unei politici monetare prudente. Redresarea mai slabă a cererii interne a diminuat importurile, prognozându-se acum un deficit de cont curent de circa 5% din PIB pentru 2010, comparativ cu 5,5% inițial”.

Se mai arată că, „din misiunea de evaluare efectuată de serviciile Comisiei împreună cu experții FMI și ai Băncii Mondiale în perioada 26 aprilie—10 mai 2010, pentru a analiza progresele înregistrate în ceea ce privește condițiile specifice atașate tranșei a treia în valoare de 1,15 miliarde de euro în cadrul programului de asistență financiară, a rezultat faptul că, în condițiile politicilor curente, ținta de deficit fiscal pentru 2010, de 6,4% din PIB, nu va putea fi îndeplinită, din cauza unor deteriorări ale condițiilor economice, a unor dificultăți în

colectarea veniturilor și derapajelor pe partea de cheltuieli. Guvernul României și-a asumat angajamentul de a lua măsuri compensatorii suplimentare ce trebuie adoptate și implementate înainte de eliberarea de către Comisia a celei de-a treia tranșe din împrumutul UE. [...] De asemenea, se precizează faptul că, în cazul în care aceste acțiuni nu sunt implementate până în iunie 2010 sau nu conduc la consolidarea anticipată, vor fi implementate acțiuni suplimentare de majorare a veniturilor la buget, inclusiv măsuri de majorare a cotelor de impunere, pentru a se elimina orice diferență bugetară anticipată”.

În consecință, Curtea constată că această amenințare la adresa stabilității economice continuă să se mențină, astfel încât Guvernul este îndrituit să adopte măsuri corespunzătoare pentru combaterea acesteia. Una dintre aceste măsuri este reducerea cheltuielilor bugetare, măsură concretizată, printre altele, în diminuarea cuantumului salariilor/indemnizațiilor/soldelor cu 25%.

De asemenea, Curtea observă că autorii obiecției pornesc de la o ipoteză greșită, și anume că pentru aplicarea restrângerii menționate ar fi trebuit declarată starea de urgență, asediu sau necesitate, instituții prevăzute la art. 93 din Constituție. Or, chiar dacă instituirea stării de urgență sau asediu poate avea drept consecință restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți, sfera de aplicare a art. 53 nu se circumscrie numai situațiilor prevăzute de art. 93 din Constituție. În consecință, Curtea constată că, în situația de speță, art. 53 teza referitoare la securitatea națională este aplicabil și, în același timp, se constituie într-un temei pentru justificarea măsurilor preconizate.

Curtea reține că restrângerea prevăzută de legea criticată este necesară într-o societate democratică, tocmai pentru menținerea democrației și salvagardarea ființei statului.

Cu privire la proporționalitatea situației care a determinat restrângerea, Curtea constată că există o legătură de proporționalitate între mijloacele utilizate (reducerea cu 25% a cuantumului salariului/indemnizației/soldei) și scopul legitim urmărit (reducerea cheltuielilor bugetare/reechilibrarea bugetului de stat) și că există un echilibru echitabil între cerințele de interes general ale colectivității și protecția drepturilor fundamentale ale individului.

Curtea constată, totodată, că măsura legislativă criticată este aplicată în mod nediscriminatoriu, în sensul că reducerea de 25% se aplică tuturor categoriilor de personal bugetar în același quantum și în același mod.

Curtea reține că legea criticată nu aduce atingere substanței dreptului, din moment ce condițiile prevăzute de art. 53 din Constituție, analizate anterior, sunt respectate. Curtea observă, de asemenea, că măsura criticată are un caracter temporar, tocmai pentru a nu se afecta substanța dreptului constituțional protejat. Astfel, este evident că restrângerea exercițiului unui drept trebuie să dureze numai atât timp cât se menține amenințarea în considerarea căreia această măsură a fost edictată.

În acest sens, Curtea constată că măsura criticată are o durată limitată în timp, și anume până la data de 31 decembrie 2010. Cu privire la invocarea faptului că art. 17 alin. (2) din lege acordă o posibilitate nelimitată Guvernului sau Parlamentului de a aplica, după data de 31 decembrie 2010, diminuarea cu 25% a salariilor, Curtea constată că această critică nu este reală, întrucât astfel cum rezultă din textul de lege menționat, începând cu data de 1 ianuarie 2011 se revine la cuantumul salariilor/indemnizațiilor și soldelor de dinainte de adoptarea acestor măsuri de diminuare, în condițiile încadrării în politicile sociale și de personal, care, la rândul lor, trebuie să se încadreze în nivelul cheltuielilor bugetare. Astfel, în urma aplicării măsurilor criticate se va menține în plată același quantum al salariilor/indemnizațiilor și soldelor ca cel de dinaintea reducerilor operate prin legea criticată. Este o obligație de rezultat pe care și-o impune legiuitorul, pentru că, în caz contrar, s-ar ajunge la încălcarea caracterului temporar al restrângerii exercițiului drepturilor; or, tocmai acest caracter

temporar al restrângerii exercițiului drepturilor este de esență textului art. 53 din Constituție.

Având în vedere cele expuse mai sus, Curtea constată că măsura de diminuare a cuantumului salariului/indemnizației/soldei cu 25% constituie o restrângere a exercițiului dreptului constituțional la muncă ce afectează dreptul la salariu, cu respectarea însă a prevederilor art. 53 din Constituție.

III. Cu referire la critica de neconstituționalitate privind reducerea cuantumului pensiilor, Curtea constată că aceasta este întemeiată pentru următoarele motive:

Pensia este o formă de prestație de asigurări sociale plătită lunar [art. 7 alin. (2) și art. 90 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 140 din 1 aprilie 2000] în baza legii, inerentă și indisolubil legată de calitatea de pensionar, obținută în baza unei decizii de pensionare, cu respectarea tuturor prevederilor legale impuse de legiuitor. Potrivit prevederilor art. 1 din Legea nr. 19/2000, dreptul la asigurări sociale este garantat de stat și se exercită, în condițiile legii menționate, prin sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale. Acesta se organizează și funcționează, printre altele, și pe **principiul contributivității**, conform căruia fondurile de asigurări sociale se constituie pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice, participante la sistemul public, drepturile de asigurări sociale convenindu-se pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite [art. 2 lit. e) din Legea nr. 19/2000]. Aceasta înseamnă că pensia, ca prestație din partea sistemului public de pensii, intră sub incidența principiului contributivității.

Art. 9 alin. (1) teza întâi din legea criticată reglementează diminuarea cu 15% a cuantumului brut al pensiilor convenite sau aflate în plată; de asemenea, art. 9 alin. (2) teza întâi din aceeași lege prevede că valoarea punctului de pensie utilizat pentru determinarea cuantumului brut al pensiilor ce vor fi stabilite sau acordate începând cu data intrării în vigoare a legii este de 622,9 lei. În consecință, în mod evident, prevederile anterior menționate vizează pensiile contributive convenite sau aflate în plată și cele ce vor fi stabilite sau acordate.

În Cauza *Stec și alții împotriva Regatului Unit*, 2006, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că art. 1 din Protocolul adițional la Convenție nu vizează un drept de a dobândi proprietatea în sistemul regimului de securitate socială. Este la libera apreciere a statului de a decide cu privire la aplicarea oricărui regim de securitate socială sau de a alege tipul ori cuantumul beneficiilor pe care le acordă în oricare dintre aceste regimuri. Singura condiție impusă statului este aceea de a respecta art. 14 din Convenție privind nediscriminarea. Dacă, în schimb, statul a adoptat o legislație care reglementează drepturi provenite din sistemul de asigurări sociale — indiferent dacă acestea rezultă sau nu din plata unor contribuții —, acea legislație trebuie să fie considerată ca generând un interes patrimonial în sensul art. 1 din Protocolul adițional la Convenție. Cu alte cuvinte, Curtea a abandonat distincția dintre beneficiile de natură contributivă și cele necontributive sub aspectul incidenței art. 1 din Protocolul adițional la Convenție [a se vedea, în același sens, și Cauza *Andrejeva împotriva Letoniei*, 2009 (și nu *Akdejeva împotriva Letoniei*, 2007, astfel cum este, în mod eronat, indicat în obiecția de neconstituționalitate)].

Distinct de exigențele Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Constituția României prevede, în mod expres, la art. 47 alin. (2) dreptul la pensie, ca drept fundamental. Textul constituțional nu califică dreptul la pensie doar din perspectiva unui interes patrimonial al persoanei, ci, consacrand în mod expres dreptul la pensie ca un drept fundamental, impune statului obligații constituționale suplimentare, astfel încât să se asigure un nivel de ocrotire a acestui drept superior celui prevăzut de Convenție și de protocoalele sale adiționale. În aceste condiții devine aplicabil art. 60 din Convenție, potrivit căruia „*nicio dispoziție din prezenta convenție nu va fi interpretată ca limitând sau aducând atingere*

*drepturilor omului și libertăților fundamentale care ar putea fi recunoscute conform legilor oricărei părți contractante sau oricărei alte convenții la care această parte contractantă este parte”.*

Curtea constată că dreptul la pensie este un drept preconstituit încă din perioada activă a vieții individului, acesta fiind obligat prin lege să contribuie la bugetul asigurărilor sociale de stat procentual, raportat la nivelul venitului realizat. Corelativ, se naște obligația statului ca în perioada pasivă a vieții individului să îi plătească o pensie al cărei quantum să fie guvernat de principiul contributivității, cele două obligații fiind intrinsec și indisolubil legate. Scopul pensiei este acela de a compensa în perioada pasivă a vieții persoanei asigurate contribuțiile vărsate de către aceasta la bugetul asigurărilor sociale de stat în temeiul principiului contributivității și de a asigura mijloacele de subsistență a celor care au dobândit acest drept în condițiile legii (perioadă contributivă, vârstă de pensionare etc.) Astfel, statul are obligația pozitivă de a lua toate măsurile necesare realizării acestei finalități și de a se abține de la orice comportament de natură a limita dreptul la asigurări sociale.

Deși sumele plătite cu titlu de contribuție la asigurările sociale nu reprezintă un depozit la termen și, prin urmare, nu pot da naștere vreunui drept de creanță asupra statului sau asupra fondurilor de asigurări sociale (Decizia Curții Constituționale nr. 861 din 28 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 45 din 22 ianuarie 2007), ele îndreptătesc persoana care a realizat venituri și care a plătit contribuția sa la bugetul asigurărilor sociale de stat să beneficieze de o pensie care să reflecte nivelul veniturilor realizate în perioada activă a vieții.

Cuantumul pensiei, stabilit potrivit principiului contributivității, se constituie într-un drept câștigat, astfel încât diminuarea acesteia nu poate fi acceptată nici măcar cu caracter temporar. Prin sumele plătite sub forma contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale, persoana în cauză, practic, și-a câștigat dreptul de a primi o pensie în quantumul rezultat prin aplicarea principiului contributivității; astfel, contributivitatea, ca principiu, este de esență dreptului la pensie, iar derogările, chiar și temporare, referitoare la obligația statului de a plăti quantumul pensiei rezultat în urma aplicării acestui principiu afectează substanța dreptului la pensie.

Aceasta nu înseamnă că legea nu poate în viitor să reaseze sistemul de calcul al pensiilor, bazându-se, însă, tot pe principiul contributivității, pentru că, în caz contrar, s-ar ajunge la negarea evoluției în reglementarea juridică a acestui domeniu. De aceea, dacă prin reasezarea sistemului de calcul al pensiei în sensul arătat mai sus rezultă un quantum mai mic al acesteia, statul este obligat să adopte reglementări similare art. 180 alin. (7) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 140 din 1 aprilie 2000, și anume să mențină în plată quantumul pensiei stabilit potrivit reglementărilor anterior în vigoare dacă acesta este mai avantajos. Aceasta este o măsură de protecție a persoanelor care beneficiază de pensie în sensul art. 47 alin. (2) din Constituție, constituind, de asemenea, o speranță legitimă a asiguratului, întemeiată pe prevederile legale în vigoare cu privire la obținerea și încasarea unui anumit quantum al pensiei.

De asemenea, Curtea constată și anumite insuficiențe de redactare a textului art. 9 din lege. Astfel, potrivit art. 9 alin. (1) din legea criticată, are loc o diminuare cu 15% a quantumului pensiilor convenite sau aflate în plată, ceea ce, coroborat cu art. 17 alin. (1) din lege, duce la concluzia că o atare diminuare este temporară — până la 31 decembrie 2010. Însă, cu privire la pensiile ce vor fi stabilite sau acordate, a fost diminuată chiar valoarea punctului de pensie, astfel încât coroborarea acestui text legal cu art. 17 alin. (1) din lege nu mai apare ca fiind una clară, ceea ce înseamnă că pentru aceste pensii legiuitorul va trebui să adopte ulterior o lege pentru a le aduce după 1 ianuarie

2011 la nivelul pensiilor care erau în plată la momentul intrării în vigoare a legii criticate. Altfel, s-ar crea o diferență de tratament nepermisă între pensiile aflate în plată și cele ce vor fi stabilite sau acordate. Mai mult, proporțional, valoarea punctului de pensie în ipoteza art. 9 alin. (1) din lege ar fi mai mică decât cea reglementată de art. 9 alin. (2) din lege, ceea ce este, de asemenea, inadmisibil.

Totodată, Curtea constată că dificultățile bugetului asigurărilor sociale de stat nu pot fi opuse dreptului la pensie în sensul diminuării, chiar și temporare, a quantumului pensiei, dreptul constituțional la pensie neputând fi afectat de proasta gestionare a bugetului respectiv de către stat.

De asemenea, Curtea observă și unele considerente de principiu referitoare la dreptul la pensie în jurisprudența altor curți constituționale. Astfel, Curtea Constituțională a Ungariei, prin Decizia nr. 455/B/1995, a stabilit că pensia calculată după regulile sistemului de asigurări sociale nu poate fi afectată, iar prin Decizia nr. 277/B/1997 a statuat că modificarea unilaterală a quantumului pensiilor este neconstituțională, cu referire directă la imposibilitatea legiuitorului de a scădea pensiile mari pentru a crește pensiile mici. Totodată, prin Decizia nr. 39/1999 (XII.21), aceeași instanță constituțională a statuat că pensia (contributivă) este un drept câștigat și cumpărat într-o atâta de mare măsură încât modificarea quantumului său nominal este neconstituțională. De altfel, considerente similare se regăsesc și în Decizia Curții Constituționale din Letonia nr. 2009-43-01 din 21 decembrie 2009.

În consecință, având în vedere gradul ridicat de protecție oferit prin Constituție acestui drept, pentru motivele sus-arătate, reducerea quantumului pensiei contributive, indiferent de procent și indiferent de perioadă, nu poate fi realizată. Rezultă că art. 53 din Constituție nu poate fi invocat ca temei pentru restrângerea exercițiului dreptului la pensie.

Totodată, Curtea constată că, potrivit art. 54 lit. a) din Legea nr. 19/2000, invaliditatea de gradul I este caracterizată „prin pierderea totală a capacității de muncă, a capacității de autoservire, de autoconducție sau de orientare spațială, invalidul necesitând îngrijire sau supraveghere permanentă din partea altei persoane”. În consecință, diminuarea cu 15% a indemnizațiilor de însoțitor pentru pensionarii de invaliditate gradul I, precum și stabilirea unei valori a punctului de pensie inferioare celei existente, necesară la calculul quantumului brut al indemnizației de însoțitor, contravine art. 47 alin. (1) din Constituție, statul neîndeplinindu-și obligația de a lua măsuri **adecvate** de protecție socială.

IV. Curtea constată că prestațiile sociale care au fost eliminate de textul art. 16 din legea criticată nu sunt prevăzute la nivel constituțional, astfel încât legiuitorul este liber să aprecieze asupra acordării sau neacordării acestora, în funcție de posibilitățile bugetare ale statului. În consecință, eliminarea acestor prestații sociale nu contravine prevederilor constituționale invocate.

V. Cu privire la prestațiile sociale al căror quantum a fost diminuat, Curtea constată următoarele:

— quantumul prestațiilor sociale prevăzute expres de textul constituțional al art. 47 (de exemplu: ajutorul de șomaj) poate fi diminuat cu respectarea condițiilor impuse de art. 53 din Constituție; cele constatate de către Curte la analiza constituționalității restrângerii exercițiului dreptului la muncă fiind *mutatis mutandis* aplicabile și în acest caz;

— quantumul prestațiilor sociale care nu sunt prevăzute de textul constituțional al art. 47 (de exemplu, cele cuprinse la art. 15 din legea criticată) poate fi dimensionat de către legiuitor în funcție de posibilitățile bugetare existente la un moment dat; astfel, reducerea acestui quantum nu contravine prevederilor constituționale invocate.

VI. Curtea reține că legea criticată nu contravine prevederilor actelor cu caracter internațional invocate în susținerea criticilor de neconstituționalitate, având în vedere marja de apreciere a statului în realizarea și garantarea drepturilor sociale și

economice. De altfel, astfel cum s-a arătat mai sus, neconstituționalitatea art. 9 din lege rezultă din însuși textul constituțional al art. 47, și nu din prevederile actelor internaționale invocate.

VII. Curtea observă că, prin Decizia nr. 415 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 294 din 5 mai 2010, a stabilit că „dispozițiile art. 147 alin. (1) din Constituție disting — cu privire la obligația de a pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției — între competența Parlamentului, pentru dispozițiile din legi, pe de o parte, și cea a Guvernului, pentru dispozițiile din ordonanțe ale acestuia, pe de altă parte. Ca atare, pe o perioadă de 45 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a prezentei decizii, Guvernul nu poate adopta o ordonanță de urgență pentru a pune de acord prevederile Legii [...] constatate ca fiind neconstituționale cu dispozițiile Constituției, dar poate iniția un proiect de lege în acord cu cele stabilite prin prezenta decizie”.

Raportat la situația de față, Curtea reține că legea criticată a fost adoptată prin procedura angajării răspunderii Guvernului în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședința comună din data de 7 iunie 2010. Chiar dacă legea a fost adoptată prin această procedură, ea este și va rămâne un act al Parlamentului atât în sens formal, cât și material. Prin urmare, potrivit art. 147 alin. (2) din Constituție, Curtea constată că este de competența exclusivă a Parlamentului reexaminarea dispozițiilor constatate ca fiind neconstituționale pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale, iar reexaminarea se va realiza tot în ședința comună a celor două Camere ale Parlamentului.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

#### CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Constată că dispozițiile art. 1—8 și cele ale art. 10—17 din Legea privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar sunt constituționale.

2. Constată că dispozițiile art. 9 din Legea privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterile au avut loc la datele de 24 și 25 iunie 2010 și la acestea au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocar, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskás Valentin Zoltán, Tudorel Toader, judecători.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE,  
**AUGUSTIN ZEGREAN**

Magistrați-asistenți,  
**Benke Károly**  
**Ramona Daniela Marițiu**

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR



„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,  
IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București  
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București  
(alocat numai persoanelor juridice bugetare)

Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro

Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,  
bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.70, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72

Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

